N:r 9.
Sept. 1922.

Pris 75 öre.

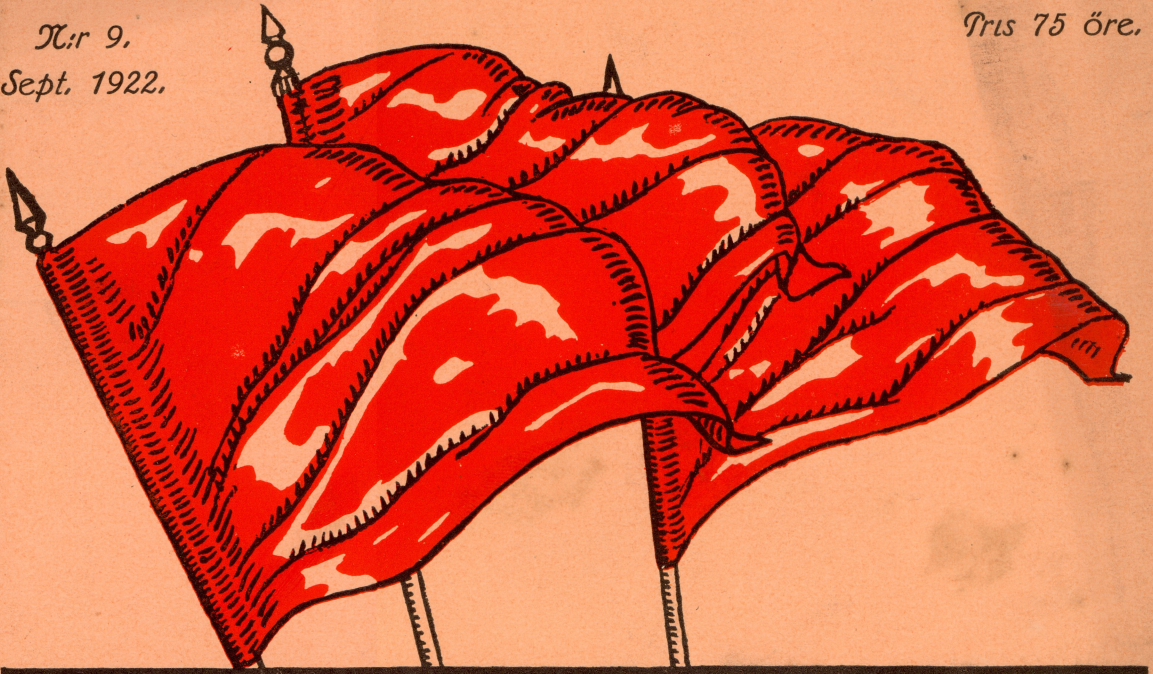

RÖDA FANOR

TIDSKRIFT FÖR LITTERATUR, STATS- OCH SAMHÄLLSKRITIK

INNEHÅLL:

Hans Ryner: *Individualism.*

Sébastien Faure: *Syndikalismen. Dess karaktär. — Konstituerande element. — Mål. — Medel. — Sociala uppgift.*

C. J. Björklund: *Individualism och kommunism.*

Prolus: *En återblick på den svenska proletärdiktningen.*

Oscar Hedberg: *Det misshandlade Strindbergsminnet.*

Den stora franska medelklassrevolutionens terror och diktatur. Exemplifierat med några data i kronologisk följd samt som ett apropå till den ryska novemberrevolutionen.

S. A. C:s principförklaring.

Utgiven av:
Sverges Ungsocialistiska parti.

Författarna svara själva
för sina artiklar.

RÖDA FANOR Sept. 1922
Red.: C. J. BJÖRKLUND

INDIVIDUALISM.

För Röda Fanor av HANS RYNER, Paris.

* * *

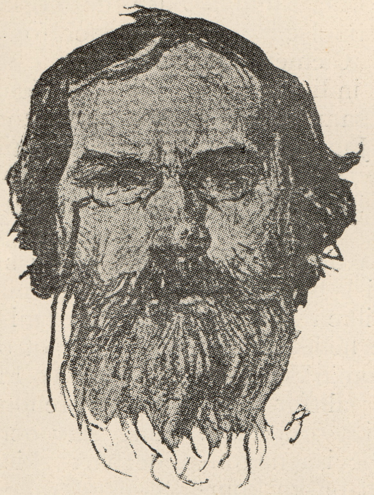

Hans Ryner.

Jag vill framförallt inte giva en definition av ordet individualism. Ty då skulle jag kanske bli frestad att bevisa att detta tillvägagångssätt är individualistiskt, vilket det inte är.

För att man skall förstå mig och för att jag skall förstå mig själv, måste jag likväl förklara vad jag menar med individualism. Samma ord kan vid olika tillfällen ha olika betydelse. Som exempel giver jag ordet »människa», beroende på om jag uttalar det med beundran eller med förakt.

Så förhåller det sig med alla ord. Alla ord ha, för var och en av oss, talrika betydelser. De gå upp i varandra och övertäcka varandra som de ringar, som bildas när man kastar en sten i vattnet. Om vi gå ända till matematikernas gräns, kunna vi giva varje ord en så vidsträckt betydelse, att det omfattar det oändliga, en så inskränkt betydelse att det inte längre betyder någonting och, emellan dessa båda, otaliga andra betydelser.

Ni kanske har hört, eller ni kanske kommer att få höra, några kamrater diskutera över individualismen och att en av dem tar ordet i en sådan vidsträckt betydelse, att, enligt honom alla människor skulle vara individualister.

Det är sant: det kan inte finnas individer utan en viss grad av individualism.

När jag förstår ordet så, kan det tillämpas på alla tänkande människor. Däremot kan jag även begränsa dess betydelse, så att det inte längre kan tillämpas på någon. Ett ord kan samtidigt vara en punkt utan något strålfält eller den flyende oändligheten.

Följaktligen kan jag inte giva en definition, därför att jag är individualist. Men jag måste utpeka i vilken mening jag tager ordet »individualism» i denna betraktelse.

Det har t. ex. hänt Clemenceau, att han påstår sig vara individualist. Jag tager inte ordet i samma betydelse som Clemenceau. Jag tager det inte heller i samma betydelse som borgarna, vilka skryta över sin påstådda individualism.

Jag skulle ju kunna ta ordet »individualism» i en metafysisk betydelse; jag skulle kunna söka vilken är människans natur. Men inte heller denna sida ådrar sig min uppmärksamhet. Det är alltför djupt eller alltför högt. Vi skulle förlora oss i drömmen. Även om jag inte vill bevisa någonting, skulle jag i alla fall önska komma verkligheten så nära som möjligt.

Jag lämnar den borgerliga, den ekonomiska och den metafysiska individualismen åt sidan. Jag skall följaktligen undersöka de olika slagen, eller snarare olika slag — ty jag är ingalunda säker på att kunna verkställa en fullständig uppräkning — av etisk individualism.

Jag betjänar mig av ordet »etisk», ett vetenskapligt och föga känt ord, hellre än av ordet »moralisk», som är det vanligaste. Jag tycker inte om den senare termen, eller den betydelse jag ger den. Ordet »etisk» betraktar jag som namnet på ett släkte, varest jag urskiljer två slag: moralen och visdomen. I visdomens namn fördömer jag moralen.

För övrigt finns det många individualister som förklara sig som immoralister. Själv har jag någon gång förklarat mig vara immoralist. Men därigenom avstår jag naturligtvis inte ifrån att giva både logik och rytm åt ledningen av mitt liv. Jag försöker få rytm i mitt liv genom visdomen och inte genom moralen.*)

Det är alltså olika slag av individualistiska visdomar, som jag här vill examinera.

De individualistiska visdomarna eller de etiska individualismerna äro metoder för att förverkliga sig själv. De giva oss en viss makt över oss själva. Men det finns ingen makt som inte stöder sig på kunskap. Alla individualistiska visdomar utgå från samma punkt, ehuru de snart skilja sig från varandra. All etisk individualism börjar med Sokrates formel: »Känn dig själv.»

Men denna så individualistiska sats har blivit misstolkad av Sokrates störste och otrognaste lärjunge.

I en av Platons mest kända dialoger, »Menon», utfrågar Sokrates en ung slav och får honom, genom underbart skickligt ställda frågor, att konstatera en dubbel kvadrat av en given kvadrat. Om Sokrates hade levat vid den tid då Platon skrev »Menon» skulle han kanske ha repeterat efter »Lysis»: »Denne unge man låter mig säga en hel del saker, åt vilka jag aldrig ägnat en tanke.» Kanske skulle han ha sagt ännu strängare: »Denne unge man låter mig säga saker, som äro mina åsikter fullkomligt motsatta!»

---

*) Med "moralen" förstår Ryner slaveri och herradöme; "visdomen" är för honom frihet och broderskap. Dessa två begrepp utvecklar han på ett underbart sätt i sitt credo "Subjektivism".

Övers. anm.

När Sokrates sade: »Känn dig själv», tänkte han ingalunda att finna i sig själv, genom slaven, saker, som aldrig funnits i honom, saker som vi uppfinna, som vi skapa, såsom kvadrater, kvadratmått, diagonaler o. s. v. Aristophanes förtal till trots, undviker Sokrates omsorgsfullt metafysiken och drömmen. Om Platon ger »Känn dig själv» den betydelse, vi se i »Menon», beror det på att han har en underlig metafysisk tro.

Han inbillar sig, att före detta liv, ha vi fört en vackrare och ljusare tillvaro.

I denna tillvaro visste vi allt och nu återfinna vi några reminiscencer, av vad vi visste fordom.

Lära, är för Platon, att minnas.

Detta mycket vackra och mycket poetiska sätt att förstå »känn dig själv» är varken etiskt eller individualistiskt, i den mening jag tar ordet.

Individualisten söker blott kännedom om sig själv och ingalunda kunskap om yttre ting eller Euklides uppfinningar.

När Sokrates säger: »Känn dig själv», så vill han att jag skall känna mig själv, inte metafysiskt, inte i min natur, inte i det som är ofattbart, men i det, som jag kan fatta; han vill att jag skall veta vad jag är, vad jag vill, och vad jag kan. Den individualistiska kännedomen om mig själv, innebär den dubbla kritiken av min vilja och av min förmåga.

När jag frågar mig vad jag är, bli svaren olika, beroende på stunden och på mitt temperament.

Historiskt sett, urskiljer jag fyra svar.

Jag kan taga parti för livet, som Nietzsche, eller också kan jag taga parti för mänskligheten. Jag kan svara: »Jag är en levande varelse» eller »Jag är en människa». Ni förstår att min individualism blir helt olika, beroende på vilket av dessa svar jag giver.

När jag har svarat »jag är en människa» eller »jag är en levande varelse», så är jag ändå inte till ända med min tvekan. De, som svara »jag är en levande varelse», fråga sig vilken är den levandes innersta vilja, vilken är livets innersta mening — ty det är detta, som de vilja förverkliga. De, som svara »jag är en människa» fråga sig vilket är det mest karaktäristiska, det mest utmärkande hos människan, det mänskligaste, det ädlaste hos människan — ty det är detta, de vilja förverkliga. Vi finna hos såväl de ena som de andra, två olika tendenser.

Livsindividualisterna, d. v. s. de som anse det förnämsta vara viljan att leva, individualisterna av »det innersta», individualisterna av »mänsklighetsviljan», individualisterna av »det ädlaste», dela sig, såväl de ena som de andra, i två kategorier.

När jag säger: »Jag är en levande varelse» och jag frågar mig vad som är det innersta hos den levande, likgiltigt om jag kallar mig Nietzsche eller den 24 sekler tidigare levande Kallikles, så svarar jag:

»Det innersta hos den levande är viljekraften, viljan att härska.»

»Överallt», säger Nietzsche, »varest jag funnit något levande, har jag funnit viljekraften; och t. o. m. i den lydandes vilja, har jag funnit viljan att vara herre.» Ge alla som ha tagit parti för livet och för det innersta samma svar som Kallikles och Nietzsche?

Nej.

Andra säga: »Det innersta hos den levande, är njutningslystnaden.» För att göra framställningen lättare, vilja vi kalla nietzscheanismen — därför att Nietzsche är den mest kände av dess anhängare — viljekraftens individualism. Epikurism — Epikurus är den mest framstående inom denna tendens — njutningslystnadens individualism.

De, som säga: »Jag vill vara en människa» och som söka det utmärkande draget hos människan, det ädlaste hos människan, dela sig också i två tendenser. De ena vilja att förförståndet, de andra att hjärtat skall giva impulserna.

Utan att taga hänsyn till tidpunkterna vilja vi kalla de som hylla förståndet för stoiker. De, som följa hjärtats ingivelser kalla vi tolstojaner.

Vi befinna oss alltså här inför fyra helt olika former av etisk individualism.

Vi urskilja: 1) viljan att härska; 2) nöjeslystnaden; 3) förståndets vilja och 4) hjärtats vilja.

Förefaller oss den ena eller den andra av dessa former av individualism absolut överlägsen? Eller absolut fullkomlig? Finns det någon bland dem, som fullkomligt motsvarar våra begär och behov?

Nietzschéanismen, t. ex., är endast individualistisk i begynnelsen. Åtminstone vid första anblicken. I en kontrovers för en tid tillbaka, hände det att jag vägrade nietzscheaner titeln »individualist», därför att de vägrade mig densamma.

»Åt den, som inte respekterar alla individer», sade jag, »vägrar jag ge namnet 'individualist'.»

Nietzscheanismen respekterar visst inte alla individer. Den måste nödvändigtvis medge tillvaron av slavar.

Nietzsche säger själv helt fräckt: »För att förstärka och upphöja människorasen, behöva vi ett nytt slavsläkte.» Nietzscheanismen förtrycker ett stort antal individer; den respekterar inte alla individer.

Följaktligen är den inte längre individualistisk.

Men kan härskaren själv förbli individ? Härskaren är beroende av den bild som slaven gör sig av honom han kan inte förbli härskare på annat villkor än att inge slaven en känsla av fruktan eller kärlek. Eller också måste han bedraga honom.

Gör inte denna nödvändighet härskaren beroende och till alla slavars slav?

I Alfred de Vignys berömda »Okänd dialog», utropar Napoleon I: »Posera! Alltid posera! Enface för det där partiet, profil för det andra, allt eftersom det behagar dem. Se ut som de bäst vilja att man skall se ut. Försöka gissa rätt deras fåraktiga drömmar... Vara allas herre och inte veta vad man skall göra. Det är min själ allt! Och så till på köpet ha så tråkigt, som jag har det, det är i alla fall för starkt!»

Augustus, en av de skickligaste i härskarnas moral, sade på sitt dödsläger: »Applådera, mina vänner, komedien är till ända!»

Tror ni verkligen, att en människa, vars hela liv blott är en komedi, är en fri människa?

Tror ni att hon är en individ?

Intet förfalskar mer vår tanke, än när vi bedraga den. Den, som försöker uttrycka sin verkliga tanke i ord, har mycket svårt att inte förvanska den genom ett dåligt valt uttryck.

Tror ni att den, som bemödar sig att förvanska tanken i uttrycket, inte sedermera kommer att göra det även i verkligheten?

Tror ni inte att hans lögn kommer att uppsluka hans sanning, och att hans mask kommer att förtära hans ansikte?

Om härskarviljans individualist lever i det abstrakta, vet jag inte vad som inträffar — Nietzsche har aldrig sysselsatt sig med politik — men lever han i det konkreta, försöker han leva efter sin doktrin, då blir han alla slavars slav.

Nietzscheanismen tillfredsställer mig inte, därför att den gör mig till mindre »individ», än de flesta läror, som inte åberopa individualismen.

Skall jag finna min frälsning, eller åtminstone en större tillfredsställelse i epikurismen, nöjeslystnadens doktrin?

Om det gäller att bege sig på jakt efter nöjet, så fort det visade sig, att söka vilken som helst vällust, då skulle jag fortfarande vara slav. Jag skulle kanske gripa ett lockbete, som dolde en fälla, och mitt liv skulle förflyta i ånger, ängslan och bekymmer.

Men ingen individualist har förstått nöjeslystnaden på det sättet. Den historiskt äldste, grundläggaren av doktrinen, Aristippes, förklarar att filosofens stora dygd är självbehärskningen. Han sade: »Jag besitter Lais *), hon besitter mig inte.» Denna självbehärskning kan skapa en viss frihet och en varaktig individualism.

Epikuros går ännu längre. Epikuros analys av begären är ett av alla tiders filosofiska mästerverk. Epikuros urskiljer i oss tre slags begär. Några äro naturliga och nödvändiga, såsom hunger och törst.

Andra äro naturliga, utan att vara nödvändiga, såsom behovet att variera våra födoämnen. Andra åter äro varken nödvändiga eller naturliga såsom begäret att fästa en röd bandbit i knapphålet (Hederslegionen. Ö. anm.) eller att sätta vår högädla bakdel i en av akademiens fåtöljer.

Epikuros talar till oss sålunda:

»Våra naturliga och nödvändiga behov måste vi tillfredsställa. När vi tillfredsställer dem, erhålla vi verkliga nöjen; nöjen, som inte kunna bliva större. Jag är hungrig och jag äter mig mätt, jag är törstig och jag dricker mig otörstig.

Om vi hålla oss till de nödvändiga och naturliga behoven, behövs det så föga för att vara lycklig.

De naturliga, men icke nödvändiga behoven, såsom kärleken eller smaken för variation av dryck och föda, giva oss icke ett verkligt nöje; de förskaffa oss en variation av nöjet, men skapa icke nya nöjen. Vi måste tillfredsställa dem, då tillfället inbjuder oss; vi måste förakta dem, så snart de komma att draga oss in i några svårigheter.

De behov, som varken äro naturliga eller nödvändiga, äro våra fiender.

Vi böra fullkomligt befria oss ifrån dem. Annars kunna vi inte hoppas på någon som helst lycka eller frihet.

Ärelystnaden blir aldrig tillfredsställd. Är jag riddare av en orden, så vill jag bli officer; är jag officer, så vill jag bli kommendör; och är jag kommendör, så vill jag bli ändå mer.

Ju mer pengar jag har, desto mer vill jag ha. När M. Loucheur (f. d. fransk finansminister och krigsjobbare. Ö. anm.) fick sin första miljard, var han mer bekymrad om att få veta hur han skulle få sin andra, än jag för att få några francs till mitt dagliga uppehälle.»

Alltså, säger Epikuros, låtom oss tillfredsställa de naturliga och nödvändiga behoven.

Låtom oss vid lämpligt tillfälle, tillfredsställa de naturliga men icke nödvändiga behoven. Låtom oss utplåna inom oss de begär som äro varken naturliga eller nödvändiga.

Denna metod kommer att göra oss lika lyckliga som våra drömmars gudar.

När jag varken är hungrig eller lider av magplågor, när jag har ätit mig mätt och ej vad därutöver är, när jag varken är törstig eller lider av någon sjukdom, när jag varken fryser eller svettas, då är jag en fullkomligt lycklig varelse.

Varför är jag en fullkomligt lycklig varelse? Därför att lyckan består

---

*) **Lais var namnet på Aristippes älskarinna.**

i vår varelses naturliga liv; det är våra organs naturliga liv.

Enligt Epikuros gå kroppens nöjen före alla andra. Därefter komma sinnets nöjen; de stödja sig på kroppens nöjen, som på en nödvändig bas. Vårt sinne, kan inte ha ett verkligt liv, förrän kroppen blivit tillfredsställd.

Emellertid äro de andliga nöjena, barn till de kroppsliga, större än fäderna.

Och sålunda lyckas det Epikuros, tack vare den doktrin som han kallar det konstitutiva nöjet, att avskaffa all smärta.

Genom att tillfredsställa våra naturliga och nödvändiga behov avskaffa vi smärtan. Men om vi, på grund av vissa orsaker, inte skulle kunna tillfredsställa dem, kunna vi fortfarande förbli lyckliga, på det att vi höja oss ända till Epikuros. Om jag känner en smärta i en viss kroppsdel, skulle det ju inte kunna hindra de andra delarna, av vilka jag kan njuta, att handla fritt. Jag fäster hela min uppmärksamhet på dessa senare organ, i stället för att låta den sjuka lemmen absorbera hela mitt intresse.

En av mina vänner berättade mig att en gång hade han genom en olyckshändelse fått två fingrar krossade på en järnvägsresa. Händelsen tilldrog sig under den vackraste årstiden, närmare bestämt strax före pingst, i Normandiet. Han band en näsduk om sina blodiga fingrar och sade helt kallt till dem: »Det skulle i alla fall inte vara ni, som kunde hindra mig ifrån att njuta av blommornas och trädens fägring.» Som en verklig epikuré njöt han under hela resan av det förbiilande landskapet, i stället för att tänka på smärtan, som de två fingrarna förorsakade honom.

Låtom oss inte förstora våra oundvikliga smärtor. Inga inbillade och artificiella olyckor!

Inom oss finns det alltid mångtaliga glädjeämnen, det är dessa vi skola hängiva oss åt. Låtom oss skörda vår glädjes rikedom och låtom våra smärtors torftighet dö, föraktade, vissna bort.

Epikuros, som dog av gallsten, en förskräckligt smärtsam sjukdom, skrev till sin vän Idomenes: »Jag skriver till dig på den sista och följaktligen lyckligaste dagen i mitt liv. Jag erfar så oerhörda smärtor i gallblåsan, att jag tror att man inte kan få större. Men minnet av mina dogmer, mina upptäckter och mina vänskapsförbindelser uppfyller mig med en så upphöjd glädje, att mina kroppsliga lidanden drunknar.»

Det lyckas epikuréen att så att säga koncentrera sina nöjen. Han fäster hela sin uppmärksamhet på sin glädje. Han njuter såväl av sina lyckliga stunder från i går, som de av i dag, och de av i morgon. Under denna ofantliga lycka gömmer han de små lidanden han inte kan undvika, eller snarare; han njuter även av smärtorna. I denna ocean av glädje kan en droppe av bitterhet endast öka lyckan genom att giva den en mera pikant smak.

Den riktigt förstådda epikurismen, upphöjd till individualism, är alltså den konstanta lyckan, den konstanta andliga friheten, den ofelbara individualismen.

Ha alla epikuréer nått lika högt som Epikuros? Jag vill inte svara. Vissa romare skröto över att vara epikuréer. Romaren, om han lyder under kejsare eller påvar, om han är den brutale krigaren eller det religiösa lismande djuret, har alltid förstört allt det han vidrört.

Det har funnits de, som dragit ned Epikuros doktrin, genom att kalla sig epikuréer, och även mästarens egna ord voro mången gång tvetydiga. Därför har det funnits andra individualister, som bekämpat denna doktrin.

Stoikerna ha alltid rest sig mot epikuréerna.

Stoikerna vilja att man skall lyda förståndet och icke nöjet. Att lyda nöjet, enligt den analys, som Epikuros gjort av nöjet, är detsamma som att foga sig efter förståndet. Stoicismen och epikurismen skilja sig mer i orden än i verkligheten.

Så menade Seneca, då han sade att Epikuros var en till kvinna utklädd hjälte.

Stoikerna vill att jag skall lyda mitt förstånd. På samma sätt som den direkta jakten efter nöje — om man nu förstår Epikuros på ett trångsynt sätt, inte skulle lämna mig någon frihet, så skulle ej heller stoicismen förstådd på liknande sätt, lämna varken frihet eller individualism. Men de stora stoikerna, Zenon, Cleantes och Epiktetes ha inte förstått den så. Även om de betona att de »lyda förståndet», äro de fullkomliga varelser. Ifall förståndet inte sätter sig däremot, vilja de att vi även skola lyda vårt hjärta och våra instinkter.

Vad befaller oss förståndet enligt stoikerna? Att leva harmoniskt och naturenligt. Men den mänskliga naturen är av mycket komplicerad art och själva förståndet hindrar oss från att förbise våra rikedomar.

Stoikerna sade: Människan är enligt naturen människans vän. Att sålunda förstå naturen är det inte att lyda hjärtat?

Stoikerna sade att vi skulle vara harmoniska. En harmoni bildas inte av en enda not, av en enda tendens; därför skola vi försona de talrika brytningar, vi bära inom oss. Men stoikerna vilja att vi skola skapa en inre skala, som i en viss mån motsvarar den sociala, och att vi över denna sätter förståndet. Stoikerna, som man anklagar för att vara hjärtlösa, äro de första som uppfann barmhärtigheten (ord från latinet: »caritas»). Ett ord, som senare blivit väl fult och under den kristna dekadansen blivit liktydligt med allmosa och följaktligen nedsättande för både givaren och mottagaren.

Men ursprungligen betydde barmhärtighet »nåd», »behag», »sympati» och uttryckte den spontana, smålende kärleken. Stoikerna äro de första som ha uppfunnit det Cicero kallar, »människosläktets vidsträckta barmhärtighet», d. v. s. kärleken till alla människorna.

Epikuros gav en stor plats åt hjärtat. Epikuréerna äro alla kända för sitt vänsälla väsen. När bildhuggarna avbildade Epikuros, skulpterade de alltid bakom honom Metrodores ansikte. Det är omöjligt att finna en byst av Epikuros ensam.

En epikuré älskar emellertid blott sina vänner, under det att stoikern öppnar sitt hjärta för alla människor.

Därför se vi att stoikerna mycket närma sig de jag nyss kallade tolstojaner, de, som söka sanningsflamman i sitt hjärta.

Om man förstode epikureismen på förut omtalade trångsynta sätt, skulle man ignorera hjärtat och förståndet. Om man på enahanda vis förstode stoicismen, ignorerade man hjärtat och instinkten. Ingen, med undantag av naiva lärjungar och partiska fiender, har sålunda förstått en stor lära.

Tolstoj, för vilken hjärtat utgjorde det viktigaste, giver likväl en stor plats åt förståndet, kritiken och ljuset. Utan ljus finns det ingen verklig värme i människan, utan värme finns det inget verkligt ljus.

Vi kunna inte antaga några av dessa läror om de förstås på ovannämnda trångsynta sätt. Men vilken som helst av dem, som vi låta behålla smålendet, elasticiteten och jämvikten, som dess bästa anhängare givit dem, för oss till den individuella sanningen.

Partiskheten hos de doktrinära, ligger säkerligen mer i orden än i tingen. De diskutera därför att den ena lägger accenten på ett ord och en annan på ett annat.

Vad betyder det, ifall alla uppnå den fulla sanningen.

Vad gör det mig om man sade: »Ni är en levande varelse, tag parti för livet!» eller »Ni är en människa, tag parti för mänskligheten!» För att vara människa måste jag vara en levande varelse och om jag inte var människa, vad hade det då för betydelse för mig att vara en levande varelse?

De gamle ställde sig ofta såväl snillrika, roande som löjliga problem.

Carneades frågade en gång Krysippes: »Vad skulle du helst vilja vara: ett människoförstånd i en åsnekropp eller ett åsneförstånd i en människokropp?»

»Jag vill varken vara det ena eller det andra. Jag vill vara en fullkomlig människa. Jag vill vara en människosanning i en människokropp, mänskligt ljus och mänsklig värme, mänskligt hjärta och mänskligt förstånd.»

Derain: *Herden.*

Vi måste lyckas göra oss harmoniska. Vi måste lyckas finna allt inom oss och dessutom hysa aktning därför.

Så tänkte stoikerna när de gåvo oss rådet »Lev harmoniskt!»

Vad bryr det mig från vilken form av individualism jag utgår ifrån, ifall jag lyckas nå backkrönet, varifrån jag kan se ut över horisonten. Under det jag stiger uppför befinner jag mig på den ena eller den andra sidan; en del av krönet ser jag inte. Genom de olika gångstigarna på de båda sluttningarna når jag slutligen det eftersträvade krönet, varest hela horisonten och den oändliga sanningen uppenbarar sig.

Till och med nietzscheanismen, som vi ha förkastat fullkomligt, kunde försvaras.

Vi ha tillbakavisat den, därför att, historiskt sett, har Nietzsche inte fullbordat sin lära under det att Epikuros och stoikerna ha uppnått den fullkomliga individualismen.

Varför inte fullfölja Nietzsches oavslutade verk? Om han inte av organiska skäl blivit vansinnig, skulle han inte själv ha gjort det? Skulle inte också han ha nått krönet, där Epikuros och Epitetes residera? Kanske att inte heller Epikuros, om han blivit vansinnig vid 35 års ålder, skulle ha nått den fullkomliga sanningen; han skulle kanske ha nästlat in sig i träskmarkerna och de lägre nöjena. Om Epiktetes hade dött ung, skulle han då genom förståndet, nått fram ända till hjärtats sanning?

Om Tolstoj hade dött eller blivit vansinnig vid unga år skulle han säkerligen inte, genom hjärtat, ha uppnått förståndets sanning.

De, som känna sig dragna till Nietzsche, böra fullfölja den gångstig, som Nietzsche aldrig tillryggalade ända upp till krönet. Det finns ett mycket vackert sätt att förstå härskar-

SYNDIKALISMEN.

Dess karaktär. — Konstituerande element. — Mål. — Medel. — Sociala uppgift.

För Röda Fanor av SÉBASTIEN FAURE, Paris.

* * *

Företal.

Det otroliga har hänt, att en litterär svensk har kunnat skriva och tala om anarkismen och om dess ledande personligheter utan de sedvanliga vanställningarna. Professor Böök äger den i Sverge sällsynta förtjänsten att, ehuru en utpräglad högerman, vilja sätta sig in i och ta reda på tidsrörelserna, även de revolutionäraste, samt söka förstå det bästa hos dem ifråga om drivfjädrar och uppsåt.

Han har i en av sina samlingar av essayer och kritiker (1911—1912) skildrat ett av honom bevistat anarkistmöte i Paris, där Sébastien Faure, förf. till föreliggande artikel om syndikalismen, talade; en skildring, sympatisk, i vart fall utan de vanliga glåporden. Beskrivningen av själva mötet är visserligen hållen i en skämtsam ton; men, såsom all äkta humor, märker man dock tydligt under skämtet ett så att säga socialt allvar som bäst vittnar om prof. Bööks

---

viljan; ja, det finns flera och mycket fullkomliga sätt att förstå den.

Härskarviljan är ett misstag om den utövas på andra människor, men denna imperialism blir sanning om den utövas inom mig, om det är mig själv jag vill skapa.

Den blir även sanning om den utövas på tingens natur och inte över likar. Här se vi två metoder för att fullfölja Nietzsche, för att göra honom till en lika stor individualist som Epikuros och stoikerna.

Må var och en, alltefter sitt temperament och sin ungdoms böjelse, följa den väg som behagar honom.

Om hans mod är varaktigt och om han inte snubblar på vägen, skall han nå krönet; han skall uppnå den fullkomliga sanningen, sitt hjärtas och förstånds rytmiska frihet. Han skall uppnå den fullkomlige individualistens fullkomliga harmoni.

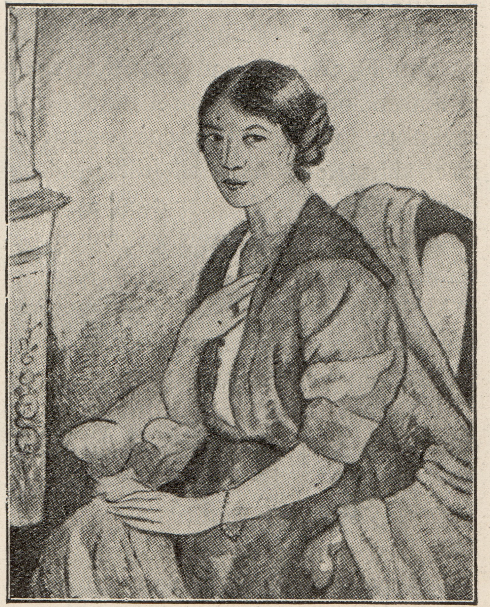

Bertil R:s Norlén: Min hustru.

allvarssträvan att vilja förstå sin tid, om ock på sitt sätt men utan alla de klumpiga vändningarna.

»Den berömde anarkisten Sébastien Faure skall hålla föredrag», heter det sålunda. »Han har rykte som en av Frankrikes främste talare, och under Dreyfuskampanjen bearbetade han folkmötesopinionen med hela sin brutala, hatfulla men på samma gång nyktert förståndsmässiga elokvens. Det fanns ett ögonblick, då Sébastien Faure var en man med inflytande över Frankrikes intellektuella ungdom, men den tiden är förbi. Quartier Latin har inte längre några sympatier varken för Sébastien Faure eller för hans vän och vapenbroder Anatole France. Men för syndikalisterna och anarkisterna, för den revolutionära arbetarungdomen, för »libertärerna» och »humanitärerna», för hela det röda människohavet, som ständigt kokar i Paris utanför parlamentarismens fördämningar, är Sébastien Faure allt framgent den store tänkaren och vägröjdjaren, den oinskränkte individualismens obestickliga väktare, som med tillsammans fem års fängelse köpt rätten att icke misstänkas för borgerliga synpunkter.»

Må dess ord få tjäna som en presentation av Sébastien Faure, som nu är, om vi icke missta oss, en 65 år gammal man, men alltjämt i elden.

SYNDIKALISMEN.

Arbetare tala ofta om att återinsätta syndikalismen på dess forna plats, att återvända till syndikalismen, såsom den var före kriget. Om jag läser eller hör talas om något som berör syndikalismen, så läser och urskiljer jag alltid: syndikalism, som går ut från klassernas samarbete och klasskampssyndikalism; reformistisk eller revolutionär syndikalism; direkt aktion eller indirekt aktion; ren eller oren syndikalism; nykommunistisk, revolutionär eller anarkistisk syndikalism; C. G. T:s syndikalism eller C. G. T. U:s syndikalism.

Jag avbryter här uppräkningen, men jag skulle kunna hålla på ännu en god stund.

Om någon, som inte kände till proletariatets ekonomiska organisation, såge denna rikhaltiga uppräkning, skulle han ögonblickligen tro att alla de franska arbetarna och tjänstemännen voro syndikerade utan undantag. Ty när det finns så många olika sorts syndikalism, borde man åtmistone finna en i högen, som föll en i smaken.

Men så förhåller det sig ingalunda: blandade syndikat, kristna eller katolska syndikat, s. k. oavhängiga syndikat, självständiga syndikat, syndikat tillhörande C. G. T., syndikat tillhörande C. G. T. U.; gröna, gula, apelsinfärgade och röda syndikat, alla dessa organisationer ha i hela Frankrike med knapp nöd 1,000,000 medlemmar; och om man uppskattar till 7 à 8,000,000, antalet arbetare som borde tillhöra rörelsen, så konstaterar man att de syndikerade, proportionellt sett, inte utgöra mer än 15 proc.

Denna riklighet av organisationer, som motarbeta varandra ömsesidigt, är långt ifrån att favorisera fackföreningsrekryteringen, är ytterst skadlig för densamma.

Man kan inte beräkna antalet arbetare som hålla sig avsides, trötta på striderna mellan de olika organisationerna: likgiltiga, misstrogna, fientliga; men man kan vara säker på att det är ett betydande antal.

Av alla dessa organisationer vill

jag endast säga någonting om C. G. T. (Rue Lafayette) och C. G. T. U. (Rue de la Grange-aux-Belles).

Endast dessa organisationer ha någon betydelse i arbetarrörelsen och såväl den ena som den andra påstår sig representera det medvetna och organiserade proletariatet, påstår sig förkroppsliga den verkliga syndikalismen och orientera fackföreningsrörelsen mot dess egna mål.

Syndikalisterna på Rue de la Grange-aux-Belles (C. G. T. U.) anklaga kollegerna på Rue Lafayette (C. G. T.) för att alltsedan 1914 inte mer representera den verkliga syndikalismen, och för att vilseföra arbetarrörelsen från det mål den borde fullfölja, med ett ord, för att förråda arbetarklassen på kapitalist-bourgeoisins bekostnad.

Det är därför som C. G. T. U. fäster sådan vikt vid att återvända till den vetenskapliga syndikalismens karaktär, anda, lära och kampmedel för att därigenom rädda syndikalismen.

I denna studie vill jag varken underhålla eller bestrida ovanstående allvarliga anklagelser, jag vill varken vara försvarsadvokat eller allmän åklagare.

Jag har för avsikt — det är allt! — att här få fram syndikalismens exakta betydelse, dess väsentliga karaktär, dess konstituerande element, dess mål och kampmedel, samt slutligen att utvisa den plats, som tillkommer syndikalismen och den uppgift, den bör uppfylla i den sociala rörelsen som för människosamhällena mot nya öden.

Beträffande alla dessa punkter råder en förfärande förvirring och om dessa få sidor hade förmånen att till en del belysa syndikalismens allvarliga problem, skulle jag känna mig verkligt lycklig.

Jag vet att den syndikalistiska världen är misstänksam vis-à-vis de s. k. intellektuellas ingripande. Det är ju legitimt. Jag anser det till stor del berättigat och tycker att arbetarna ha rätt, när de säga sig vara stora nog att sköta sig själva. De ha ofta blivit skojade av påstådd hjälp från de »intellektuella», de ha så ofta tjänat till trappsteg åt uppkomlingar att de vore oursäktliga om de inte av dessa upprepade erfarenheter droge ett visst misstroende som naturlig slutsats.

Under mer än tjugu år har jag noggrant följt syndikalismens olika utvecklingsfaser, därför att jag ansett att fackföreningsrörelsen är av största betydelse. Jag har emellertid aldrig ansett mig vara autoriserad till att blanda mig i arbetarorganisationernas inre liv; man kan giva mig förtroende och förlita sig på mig, då jag försäkrar att jag ej heller i dag har för avsikt att ge råd eller regera.

»Intellektuell?» Jag är det så föga och gör inte något fåfängt anspråk på att vara det.

I alla fall så är jag 65 år och hoppas att ingen kan komma med något påstående om att jag skulle vara en uppkomling, hela mitt långa liv som militant bevisar motsatsen. Följaktligen behöver jag inte försvara mig mot dylika misstankar.

Min enda, men livligaste önskan, är att visa vägen för att marschen ska' bli så mycket fastare och raskare. Det är just vad jag skall försöka.

*

Vad är syndikalismen? Vari består den? Varifrån kommer den? Har den en doktrin? Vilken? Har den några traditioner? Vilka? Vilka behov tillgodoser den? Vilka äro syndikalismens konstituerande element och under vilka förhållanden sammansluta sig dessa? Fullföljer den några bestämda mål?

Vilken är dess plats i våra dagars sociala rörelse? Vilken är den uppgift, som är syndikalismen egen? Av vilken art äro dess förbindelser med den bestående makten och de revolutionära grupperna? Kort och gott: varifrån kommer den? Vart går den? Vilken väg tillryggalägger den från avgångspunkten till målet?

Se där några av de frågor en fullkomlig studie av syndikalismen skulle uppväcka.

Men för att undersöka varje fråga för sig behövdes en hel bok, och jag disponerar blott över ett par sidor i denna månadsrevy.

Jag måste alltså inskränka mig till det väsentligaste och begränsa det hela till en hastig examinering av detsamma.

»Många diskussioner skulle kunna undvikas, om de som diskuterade först voro så förståndiga att de noggrant preciserade punkten i fråga och att de kommo överens om en klar, enkel, exakt och fullkomlig definition av termerna, som de komme att använda och som mest förekomme i debatten», säger Voltaire.

Anmärkningen är riktig; vist är det att följa detta råd.

Låtom oss alltså söka en definition på syndikalismen.

Vad är syndikalismen?

Syndikalismen är arbetarklassens rörelse på väg mot sin fullständiga frigörelse genom avskaffandet av löneslaveriet.

Jag har känt, läst och hört syndikalismens mest kända teoretiker och förespråkare:

Pelloutier, Griffuelhes, Pouget, Delessalle, Guérard, Niel, Jouhaux, Yvetot, Mumoulin, Merrheim, Besnard, Verdier, Quinton, Monatte, Monmousseau, Rosmer, Tommasi, Raveau, Péricat, Jouve, Barthes, Berrar, Massot, Totti, Argence, Sémart, Déjonquère, Cadeau, Labrousse, Fourcade, Berthet, Flandrin, Herclet, Richetta, Sirolle, Lemoine, Mayoux, Bouet (måtte man ursäkta att jag inte kan nämna alla).

Denna definition framgår av alla deras tal och skrifter.

Alla ha inte betjänat sig av samma formler; alla ha inte definierat syndikalismen i identiska termer, men alla ha uttalat sig i samma riktning och ur deras muntliga och skriftliga propaganda, får jag, efter en noggrann och samvetsgrann granskning, ovanstående definition på syndikalismen och jag är säker på att anarko-syndikalisterna, Bastien, Boudoux, Casteu, Content, Colomer, Decarsin, Lecoin, Maillard, Rose, Veber m. fl. m. fl. giva sitt godkännande.

Denna definition är alltså inte mer min egen, än någon annans; den har inte en personlig karaktär; den är inte frukten av en teoretikers forskningar; den stammar från alla syndikalistiska militants, kämpar, vilkas namn under det senaste kvartsseklet varit intimt förenade med den franska syndikalismens utveckling. Med avsikt har jag uraktlåtit att nämna vissa teoretiker som Sorel och Lagardelle, vilkas verk, hur intimt förenade de än måtte vara med syndikalismen, inte stamma ifrån syndikalistiska militants.

När jag gjorde detta, ville jag framför allt avlägsna från den här studien, varje anmärkning, varje konstaterande, varje element, som på något sätt kunde förändra dess objektiva karaktär.

En bemärkansvärd sak: representanterna för de mest olika tendenser, de mest motsatta åsikten, förena sig i denna definition. Man kan därav draga den slutsatsen att vid en bestämd tidpunkt har enighet rått inom arbetarklassen vad syndikalismens, mål, väsen och taktik beträffar. Om denna enighet har brutits, så beror det på att vissa element har avlägsnat sig från detta väsen och detta mål, under det att andra förblevo trogna. Ett närmande kan endast äga rum, om de »otrogna» erkänna missgreppen.

Närmandet, förenandet, kommer att förverkligas av sig själv, automatiskt, om varje meningsskiljaktighet försvinner beträffande syndikalismens väsen, taktik och mål.

För att kunna brukas måste en definition vara klar, enkel, exakt och fullständig. Den ovanstående definitionen besitter dessa fyra egenskaper. Men den besitter samma fel som alla andra definitioner: den är sig själv icke nog. Den är alltför kortfattad; dess lakonism kan tillåta obestämda tolkningar, felaktiga tillämpningar, otillräckliga och ologiska slutsatser.

Det är därför nödvändigt att åtskilja de olika delarna, varav den är sammansatt, att kommentera var och en av dessa delar, att klart bevisa delarnas sammanhängande och att draga den logiska slutsatsen av det hela.

Först analysen, sedan syntesen; det är en god metod. Låtom oss betjäna oss av den.

Syndikalismen är arbetarklassens rörelse.

A. Rörelse — det är just ordet som uttrycker syndikalismens väsentliga, djupa karaktär.

Syndikalismen är en oupphörlig rörelse, en marsch utan uppehåll, en ständig aktion. Den känner icke vilan; livlösheten är den fientlig. Såsom alla ting i naturen — följaktligen i hela mänskligheten — förändrar den sig. Den utvecklas — ett av livets kännetecken.

Den är inte något oföränderligt, ännu mindre något orörligt; den är ytterligt mjuk, d. v. s. anpassbar, sällsynt plastisk, passande till varje form av rörlighet och till varje förändring.

Jag har hört sägas: »Syndikalismen är en praktik som söker sin teori.» Jag har även hört sägas: »Syndikalismen är en teori som söker sin praktik.» Varken det ena eller det andra är rätt. Syndikalismen är visst inte en teori på jakt efter sin praktiska tillämpning; den besitter den redan. Icke heller är det en praktik, som söker en lära; den besitter ävenledes denna senare.

Jag skall längre fram visa att jag inte påstår någonting, som inte är bevisbart, ja, t. o. m. redan bevisat. Syndikalismen är både en teori som har sin praktik och en praktik som har sin teori, och det behövs blott att enighet råder emellan den förra och den senare, d. v. s. att praktiken är den levande formen, den trogna, samvetsgranna och konkreta tillämpningen av teorin för att syndikalismen skall vara en rytmisk, harmonisk och levande rörelse.

Vår definition förverkligar idealiskt denna enighet. För ögonblicket låtom oss konstatera att syndikalismen är en rörelse, att just rörelsen är syndikalismen egen, och att den är syndikalismens specifika karaktär.

B. Arbetarklassens rörelse. — Då jag säger att syndikalismen är en rörelse, förstår det sig självt att jag måste tillägga vilkens denna rörelse är. Vår definition utvisar det genom ordet: »arbetarklassens».

Denna rörelse är en sammanslutning; den är en massas sätt att vara och resultatet av densamma; det uttrycker en kollektivitets aktion; den är ett större eller mindre antal sammanslutna individers gemensamma ansträngning.

Vilka äro dessa individer? Genom vilken dragningskraft ha de blivit förda att närma sig varandra, att gruppera sig, att bilda ett homogent och kompakt helt? Vilka äro denna sig i rörelse befintliga sammanslutnings konstituerande element.

Anmärkningsvärt är att syndikalismen har till grundval en naturlig, instinktiv, ja animalisk sammanslutning. Den äger rum, som om den vore ett oemotståndligt trycksverk, därför att den vilar på en av den mänskliga naturens behov.

Människan är ett sällskapligt djur, d. v. s. skapad för att närma sig sina likar, för att leva i samhälle. Hon avskyr instinktivt isoleringen och är ävenså instinktivt förd att förena sitt öde med de andras.

Att sammansluta sig är för människan ett naturbehov.

Nittonde århundradets människa, arvtagare och resultatet av de föregående generationerna, födes, lever och rör sig i ett samhällssystem som är liksom hon själv utgången från de föregående civilisationernas tusenåriga process.

Hennes levnadsvillkor — såväl individuella som kollektiva — äro beroende av den sociala miljön; så att de närmanden, som äga rum mellan de individuella enheterna och sammanslutningarna, som resultera därav, äro beroende av den sociala miljön som bestämmer villkoren därför.

Den nuvarande sociala organisationen delar människorna i två klasser. Dessa två klasser återfinner man på alla områden: på det politiska området finns det de regerandes klass och de regerades klass; på det ekonomiska området finns det den rika klassen och den fattiga.

Dessa klassers intressen äro varandra diametralt motsatta. Det, som skiljer dem åt, är inte en mer eller mindre djup vallgrav; det är en oöverskridlig avgrund.

Tillvaron av borgarklassen och arbetarklassen är det utmärkande kännetecknet på vad vi vanligen kalla kapitalistsamhället och fientligheterna, krigstillståndet, som oupphörligen reser den ena klassen mot den andra, är tidens viktigaste tilldragelse. Man kallar det vanligen »klasskamp».

Alltså, när vi säga att »syndikalismen är arbetarklassens rörelse», så konstatera och förklara vi att den huvudsakligen är en klassrörelse och att arbetarklassen utgör de konstituerande elementen inom denna rörelse.

Det är oegentligt att säga, att ett politiskt parti är ett klassparti. Ingenting är mer motsatt sanningen, ingenting har klarare blivit dementerat av fakta.

Ett parlamentsparti — även om det påstår sig vara ett klassparti — upptager, både principiellt och i praktiken, element från de båda klasserna. Kapitalister och proletärer, arbetsgivare och arbetare, sysslolösa och producenter, regerande och regerade finna sig där församlade: så att, hur osannolikt det än låter, äro dessa människor ständigt utsatta för att förråda antingen sina egna intressen, sin klass' intressen ,eller partiets intressen.

Förövrigt, politiken, som är beroende av fingerfärdighet, list, diplomati och allehanda tricks, nödvändiggör tillfälliga allianser, provisoriska eftergifter, totala eller partiella avsägelser så att klasskampen till slut försvinner. Det finns inte annorstädes än i programförklaringarna, de våldsamma valtalen och pennfäktarkampen.

Helt annorlunda förhåller det sig med syndikalismen.

Endast den kan vara en klasssammanslutning. Den förenar blott varelser, som lida under samma förtryck, offer för samma exploatering, levande i samma ovisshet för morgondagen, dömda att på deras levnads afton dragas med samma arbetsodugliget, med samma trängtan efter en bättre tillvaro och oberoende, materiella och moraliska förbättringar, samma hopp och samma vilja till samma befrielse.

Alla hava de samma klassfiende:

INDIVIDUALISM OCH KOMMUNISM.

Av C. J. BJÖRKLUND.

* * *

I.

Det finns många slags individualism. Den individualism, vars praktiska tillämpning tar sig uttryck i ett hänsynslöst jagande efter rikedom, makt, ära, lyx och nöjen på sina medmänniskors bekostnad, förnekas och bekämpas av alla verkliga individualister. Kejsar Vilhelm var i sin makts dagar kanske individualist, men han var lika litet anhängare av individualismens idé som bankdirektör Wallenberg i Sverge, Stinnes i Tyskland och Loucheur i Frankrike. Individualismen är dock läran om det som är nyttigt för individen, det som befrämjar individens utveckling och växt. En sann individualist, det vill säga en person som är anhängare av individualismen, kräver som en konsekvens av sin idé samma rätt för alla individer, lika frihet för alla individer och lika möjligheter för alla individer att inom ramen av sina naturligt givna resurser utveckla, tillvarataga och utnyttja alla sina möjligheter och resurser. En person som är anhängare av individualismens idé kräver respekt för sin egen person, försvarar sig mot alla som vilja förfoga över hans person som medel, bekämpar alla som vilja härska över honom eller utsuga honom, men han vill icke heller själv kränka någon annans lika rätt till frihet, rättvisa och oavhängighet.

Individualismen, rätt fattad, är en fiende till alla monopol, alla härskarsystem, dess konsekvens blir naturlig likhet och naturlig olikhet, harmoni och samarbete så långt det är önskvärt, eftersträvansvärt och möjligt. Om genom samarbete, organisation och överenskommelser den enskilde individens och därmed alla individers lycka, säkerhet och välstånd ökas, så finns det säkerligen ingen individualist som har något att invända mot att samarbete, organisation och överenskommelser praktiseras i största utsträckning. Blir samarbetet ett tvång och organisationen ett nytt slaveriinstrument kommer emellertid varje individualist att revoltera. På den punkten äro alla anarkister eniga; de äro alla individualister i den meningen att de eftersträva individens

---

den styrande som förtrycker, arbetsgivaren som exploaterar; alla äro de utsatta för samma faror, underkastade samma samhällstvång.

Därför kallar syndikalismen till sig alla proletärer, oberoende av ålder, kön eller yrke.

Den är den naturliga och instinktiva sammanslutningen, par excellence — utan att denna term (instinktiv) skulle ha någon som helst förklenande betydelse — den animaliska sammanslutningen av alla de, som utgöra arbetarklassen, av alla de, vilkas slaveri kapitalismen har fortsatt under namnet »löntagare».

Det är den oändliga mängden av dessa moderna slavar, som syndikalismen kallar till den fullständiga frigörelsen. Det är dessa i en klass samlade slavars marsch mot den totala befrielsen genom avskaffandet av salariatet, som förkroppsligar denna arbetarklassens rörelse.

Har jag inte rätt, då jag säger att syndikalismen vilar på ett naturligt behov och på en samhällelig nödvändighet?

oavhängighet, oberoende, frihet. En grupp bland anarkisterna, kommunistiska anarkister, hänge sig dock mera oförbehållsamt åt idén om inbördes hjälp, samarbete, organisation, medan en annan grupp, individualistiska anarkister, visserligen icke förneka samarbetet, den inbördes hjälpen och organisationen, men väl intager en mera kritisk ställning till dessa ting. Genom sin kritik utför den sistnämnda gruppen ett positivt arbete och förhindrar den andra gruppen att gå till ytterligheter i fråga om organisation och propagandan för altruism. Gemensamt för båda riktningarna är idén om frihet från herravälde, utsugning och förtryck. Det är icke av ondo utan av godo att det finnes olika uppfattningar, olika meningar, i all synnerhet i detta fall där enighet råder i det stora ,väsentliga, det avgörande, nämligen kampen mot staten och kapitalismen ,monopolen och krigen, kampen för rätten att få leva utan varje härskarsystem.

En vrå från de fattiges värld.

I det efterföljande skola vi syssla med skillnaderna mellan de bägge grupper, som vi ovan berört och som i rubriken anges med orden individualism och kommunism, i detta speciella fall anarkistisk individualism och anarkistisk kommunism. Till en början vill jag i korthet bemöta några misstag som ofta upprepas och som hos många blivit dogmer. Den som är fiende till staten måste även vara fiende till ordningen och samhället, är den första dogmen. Den andra dogmen är att liberalism och anarkism äro synonyma.

En gång läste jag en framställning, som avsåg att lämna en bild av det framtida samhället. Där påstods bland annat att i framtidssamhället, i all synnerhet i det samhälle anarkisterna eftersträvade, skulle båda könen bära kortklippt hår, vida hattar, kläder av samma form, blåa glasögon, så att åtminstone till det yttre alla olikheter skulle försvinna. För att riktigt framhålla denna allt upplösande nihilisms hela förkastlighet må antydningsvis nämnas, hette det, att kvinnorna borde göra allt för att undertrycka sin livsfrukt. Framställningen berodde på okunnighet, möjligen illvillighet.

En dylik tolkning av satsen om likhet kunde naturligtvis i längden icke upprätthållas. Om det finnes några som icke vilja uniformera samhället, utan tvärtom hävda nödvändigheten av fritt initiativ och fria sammanslutningar, så är det just anarkismen och anarkisterna. Sanningen bryter sig dock väg. Då icke ovan refererade dogm om anarkismen kunde upprätthållas tillverkades i all hast en ny, som lika illa som den förra passade till sanningen. Vid en del universitet lämnas dock numera en ganska objektiv framställning av anarkismen som samhällsystem. Med stor förkärlek söker man dock även nu ge sken av att anarkismens samhällsystem är liktydigt med oordning, allas krig mot alla.

Den som är motståndare till staten måste naturligtvis även vara motståndare till ordningen, en samhällsfiende, påstods det. Att anarkismen förnekar samhället, var en allmänt utbredd uppfattning. Därför att anarkismen förnekade staten, trodde man att anarkismen även förnekade samhällslivet. Anarkismen var, sades det, en yttersta konsekvens av liberalismen och gick slutligen ut på att upplösa allt, förstöra allt.

Vi skola undersöka dessa påståenden. För det första kan man naturligtvis göra skillnad mellan staten och samhället. Om detta icke vore fallet vore den statsfientlige samhällsfientlig och den som bekämpade staten bekämpade även samhället. Men detta är uppenbart oriktigt. Den som ur anarkistisk synpunkt är fiende till staten intager ju denna ståndpunkt därför att staten hindrar samhällighetens utveckling. Då en anarkist bekämpar staten gör han det på grund av ideella och praktiska skäl; därför att han anser att staten är individens fiende och skadar samhället. För det andra är det ett faktum att människorna levat i samhällen tusentals år innan staten uppkom, vilket ävenledes är ett bevis för att staten och samhället icke är ett.

Staten är icke samhället utan endast en historisk form för samhället, för övrigt en ur frihetlig synpunkt sedd mycket dålig form, ty innan staten undertryckte och lade sin döda hand på det lokala livet i kommunerna utfördes många storverk av mänskligheten. Frågan är för övrigt om icke den historiska vetenskapen bevisar att den tid då staten varit svagast, men det lokala livet starkast, kan betecknas som blomstringsperioder.

Samhällsangelägenheterna kunna naturligtvis skötas utan stat. Frågan är om de icke kunna skötas bättre utan än med stat. Staten må bära vilket namn den vill, om den kallas folkstat, polisstat, rättsstat, kulturstat, militärstat eller feodalstat, så är det karaktäristiska för staten att den förnekar det som utgör förutsättningen för ett friskt, sunt och stärkande samhällsliv: Den enskildes rätt till självbestämning, lika stora rätt och frihet. Samhället är urgammalt. Grunden för samhället är en ren naturdrift. Samhället, säger G. H:son-

Fru Krapotkin i sin trädgård.

Vistas för närvarande i Tyskland, men kommer snart att återvända till sitt hem i Dmitrov, i närheten av Moskva.

En återblick på den svenska proletärdiktningen.

För Röda Fanor av PROLUS.

* * *

V.

Världskriget har i egentlig mening icke satt någon skiljemur i den proletära diktningen, med undantag för en del svagt utvecklade individer, vilkas nerver fått en för hård påfrestning av händelseorsaker som ha ett visst samband med kriget. De ha vänt sig bort från sin klass. Från att ha varit dagens hatsångare i proletärlägret ha de blivit religiösa fantaster. Det har förmenats att de skulle bilda skola, och att de skulle inleda den religiösa proletärromanens aera, men de komma säkerligen icke att få längre livshopp än de diktare som följde med Barbarskogen, Samhällsomstörtare och några till.

Till dessa båda avarter hör en ännu värre, nämligen den Brunnsvikska diktarfalangen, som endast kännes igen och kan skiljas från de oskolade proletärdiktarna på sitt långa hår och sina sportkostymer. Det har hos dessa andliga vaktare för proletaria-

---

Holmberg, utgör kort och gott som sådant det positiva uttrycket för samliv mellan människorna till fyllande av människans behov och till inbördes bistånd och uppehållelse. För denna samhällighet ligger till grund en ren naturdrift; ett samhälligt behov att leva i samhällen till ömsesidig hjälp och med gemensamma uppgifter.

Samhälligheten bildar, som Bakunin säger och Krapotkin vid flerfaldiga tillfällen påpekat, själva grundvalen för all mänsklig tillvaro, under det att staten är en historisk övergående institution, en övergående form av samhället liksom kyrkan, vars yngre broder den är. Samhället är evigt och skall, på jorden fött, vara så länge som jorden själv. Staten är icke samhället, den är blott en lika brutal som abstrakt historisk form av samhället; historiskt uppkommen genom samverkan av våldet, rovet, plundringen, kortligen av kriget och erövringen.

Quding, Nils Nilson, arbetskarl, hyser samma uppfattning. Om de ursprungliga små samhällena fått utveckla sig enligt sin natur, så skulle (liksom individerna för ömsesidig hjälp förenade sig till kretssamhället) dessa med avseende på vissa samhällsangelägenheter, vilka bäst skötas i mer eller mindre stor utsträckning, förenat sig till allt större distrikt (samhälligheter). Men genom krig och rov, varvid det starkaste samhället överföll det svagare och tillägnade sig dess område, gingo de små självständiga samhällena under och förlorade sin självstyrelse. De blevo delar av det större området, förstorades genom krigen och växte slutligen till vidsträckta riken, vilka erövraren regerade liksom förut sin krigshär genom sina underordnade, dem han från sitt regeringsresidens utsände till landets olika delar . . .

Sålunda uppkom och utbildades det regeringssätt som fått namn av centralstyrelse, passande för en krigshär, men som är rakt motsatt vad samhällets natur och ändamål fordra. — Med stöd av historien och vetenskapen kunna vi konstatera att stat och samhälle äro två begrepp som kunna och böra skiljas.

tet uppstått en konstifik idé, att man kan göra diktare av en var som kan skriva vers, men detta borde väl efter det negativa försöket med Dan Andersson tillräckligt kullslagits. Knappast någon från Brunnsvik utgången diktare har höjt sig över sina andra bröder, utom i fräckhet. Brunnsvikarna ha som regel blivit de fulaste knastarna på proletärdiktningens raka stam — till och med i stilistik stå de efter de genuina autodidakterna.

Hade skalder och prosaister avnämare för sina alster, så hade de, som idkade dramatik, inga möjligheter att finna marknad. Arbetarrörelsen var dels inte gammal nog för att ha kunnat fostra typer värdiga dramat eller skådespelet — möjligen farsen, dels fordrades en säkrare talang för denna konst än den, som ännu hunnit skolas inom proletärlägret.

I varje fall hade några försökt sig på dramatik och den förste torde ha varit en boktryckargesäll Lundberg, som med red. N. Wessels hjälp — en hjälp som väl inte enbart bestod i regissörhjälp — skrev en satirisk pjäs »På pastorsexpeditionen»*), i vilken drevs ett oförfärat gyckel med både gud och sakramenten... Pjäsen spelades i Malmö och Ystad omkring 1890 och blev åtalad i Ystad, där nuvarande finansminister Thorsson kreerade huvudrollen. Efter denna kom snickaregesällen A. Nilsson med en pjes »Skånska bönder» och red. Wessel skrev en enaktare »Guds hjälp», men dessa voro dock utan egentlig verkan. Först många år senare steg fram den Ystadienske typografen W. Sjöberg (Schober) med sin mycket omtyckta »Slavarna på Molokstorp», som gjorde sin rond på alla Folkens hus scener, där arbetaramatörer odlade skådespelarekonsten. Efter honom kom Olof Bruno med »Fru Elsa», som väckte föga uppseende. Men även här, liksom på prosans område, steg till sist fram en verkligt god dramaturg, fönsterputsaren H. Olsson, som fått sina pjäser uppförda på flera scener. Hans mest starka pjäs är »Klockorna klämta». Som dramatiker har även Håkan Röde II men icke med den framgång som H. Olsson producerat sig.

Under den femårsperiod, som avslutade seklets andra decennium, uppstod, som en följd av den proletära klasskampens bryska former, i dess genombrottsdagar, en rikhaltig fängelselitteratur, vari det mest gripande och själsligt djupaste var Alg. Rosbergs Amaltheabok. Det var många martyrer som under dessa år kommo åter till friheten. Förutom Rosbergs kamrater, Anton Nilson och Stern, kom även Sandömannen Alb. Sundin med en ypperlig fängelseskildring.

Till de ovan nämnda sångarna från denna femårsperiod är att hänföra några av de under de sista åren uppstigande sångarna E. J. Lundqvist, vars Härjarsånger väckte en viss genklang, järnarbetare E. Hedman med Gnistor i natten, Lorentz Jönson, Falkheden, Sten Torsén, H. Vahlberg, Straahl, E. Ericsson, H. Holmberg, m. fl., m. fl. Till dessa manliga sångare av samma tidsperiod må även räknas den rikt lovande Maj Hirdman. Hennes dikt var något bedårande i kraft och vilja, schwung och motivval, men hon gav vika för eländigheter i tiden, och gick den väg som alla proletärdiktare synas piskade att gå: blev förrädare och förnekare av sin ungdoms kära gudar! Maj hade utomordentligt sällskap i den nobla dikterskan Sachs (Rita), död genom självmord. Båda kunde försätta berg och få hjärtan att skälva, tack vare känslan i deras propagandalyrik. Dessa mantlar har ingen senare förmått axla.

---

*) I anonymitetslexikonet på K. B. står antecknat om pjäsen: då denna uselhet spelades i Ystad, blev innehavaren av huvudrollen (Thorsson) åtalad för gäckeri med sakramenten, men frikänd. Thorsson spelade huvudrollen i flera pjäser av denna art, men en enstämmig kritik påstod, att skådespelarkonst var han icke alls lagd för. Om inte denna, den första arbetarpjäs födde någon skådespelare, så födde den en dramaturg i snickaregesällen A. Nilsson. Denne var sujett, då “På pastorsexpeditionen“ spelades i Bryggeriträdgården i Malmö och hos honom vaknade lusten att skriva dramatik. Hans “Skånska bönder“ blev också uppförd flera gånger i Majorsgatan, Malmö, omkring 1901 och fick om inte sitt beröm så en förfärlig kritik av — Aug. Strindberg, som i sällskap med Axel Danielsson fick pjäsen reciterad för sig av författaren vid en större ölhippa på “Bakfickan“ i Folkets hus.

Härmed torde alla väsentliga vara nämnda, vad sångare och diktare angår, men den svenska proletärklassen har inte enbart folk av denna art, utan den har också de ypperligaste litteraturkritici och det med så pass andlig vitalitet att det väckt uppseende hos en så överlägsen kritiker som Spaak. Vilken av de fyra vi äga, som bör sättas i främsta rummet är lite svårt att avgöra vad det gäller Wald. Nordh och Karl Esper. Esper har rutin och tycks vara något säkrare på hand i språket, men detta kan komma av den årslånga vanan som redaktionssekreterare, då däremot Nordh varje dag tills för kort tid sedan fått stå med murslevenan i hand och endast idkat kritik för dess egen skull. Esper kan även förefalla mera objektiv, då däremot Nordh alltid visar en subjektiv sida, vilket ger honom det absoluta företrädet i att inte enbart kunna på kortast möjliga antal rader ge innehållet i en bok — han tycks ha lärt hos C. A. Bolander — utan härtill kommer hans, alla fel finnande muraröga som upptäcker varje skavank i fasaden. Hans praktiska arbete har lärt honom, att syns felet utanpå så är roten i det dolda och detta leder honom ned i det psykiskas gångar, där han rör sig med större säkerhet än Esper. Av jämförelsemateriel har här tjänat deras briljanta essayer om Strindberg, sedd ur ren proletärisk synvinkel, men har Nordh ävenledes gett verkligt goda essayer av L. Antzengruber, Tolstoj, J. Conrad och Jack London. De båda nämdas essayer kunna givetvis inte i detaljrikedom mäta sig med Hedéns bok över Strindberg men det voro ingen illa använd tid om hr Hedén sysselsatte sig med dessa essayer ett slag. Utom Nordh och Esper ha vi K. Fernström och Ivar Lundberg, den förstnämnde typograf, den sistnämnde en skogsarbetare. Den sistnämndes recensioner ha visat att han inte alls är någon älskare av proletärdiktarna — häri har han ett gemensamt drag med Nordh — utan snarare skulle vilja ha något av de gamla hädansovna stormännen, Tegnér och med honom jämställda, än det småkrattiga jag à la Jändel, som hellre vill bygga kyrkor än Folkens hus på jorden. Att döma av allra senaste årens kritikarbete i proletärpressen tycks Ivar Lundberg både i fråga om fördjupning och produktivitet gått om både Esper, Fernström och Nordh. Det ligger något kallt och nobelt över Lundbergs allra senaste litteraturanmälningar. Fernströms styrka ligger i hans urbana sätt och den lyhördhet, som är honom egen, för de olika tonarterna i den svenska skönlitteraturen och i synnerhet hans förståelse för våra unga diktare i bunden form. Övriga tre äro mera älskare av problemdiktningen och de psykologiska striderna inom människosjälarna.

Vår proletärrörelse lider, som synes av ovanstende, ingen som helst brist på skalder och prosaister. Men det är något som vi likväl sakna: Dramatik. Vår arbetardramatik håller dock på att förkovra sig, om det än går långsamt, detta säkerligen beroende därpå, att vårt lands folk som älskar dramatik har nog av den Strindbergska, som först nu tycks börja bli förstådd och omtyckt. Men efter honom skall arbetardramatiken komma att intaga platsen på våra scener. Vi ha ju redan nu aktningsvärda förmågor på området, om än icke någon av guds nåde.

Men vad vi sakna är proletärtecknare i den politiska genren. Det måste sägas, att vårt land äger absolut endast en av denna sort och det är arbetarpojken, proletärskalden, den »gravallvarlige humoristen», Ivar Starkenberg, som också brukar skriva vers under flera signaturer. Utom honom kan nog nämnas en Adolf Hallman och N. Svahn, men de äga icke på långt när den kraft och vidd, must och styrka, som Starkenbergs politiska teckning. De äga framförallt icke den nådegåvan att ställa problemen i den skarpa blixtbelysning under vilken man inte endast anar utan ser detaljerna, även om de icke äro med däri. Detta är hittills Starkenberg absolut ensam om. Men vi behövde flera; de komma kanske.

Emellertid är det något som inte tycks vilja komma alls: en proletärtrubadur. Studiet i proletariatets hävder har inte uppenbarat någon person på vilken denna titel kan läggas. I detta fall är vår nation sämst lottad. Reser man omkring lite i Europa, så finner man att Köpenhamn — den dramatiska Bönnelyckesuccen för något år sedan — London, Berlin, ja själva Rom — Clubb Artistico — (konstnärsklubben) har rent revolutionär-socialistiska och proletariska artistnummer på cabareternas program. Denna konst är dock mest odlad i Paris. Här fanns redan för 15 år sedan på boulevard Montmatre en la Tole a' Montehus (Montehuskojan) en modern cabaret. Det är en dylik vi behöva, en cabaret artistique, där vi kunde göra våra socialistiska och proletäriska sånger och förmågor bekanta. I denna la Tole a Montehus sjöngs uteslutande revolutionära och socialistiska sånger, små dramatiska stycken med social tendens från proletariatets värld uppfördes.

Vi borde, om vi någon gång erhålla en sådan koja, i likhet med fransmännen, över dess portal hänga en skylt: Här talas endast sanning!

Vad vi vänta är en dylik trubadur och en koja att placera honom uti.

*

Det finnes en sida av den proletära diktningen, som man inte kan undgå att tala om i detta sammanhang, nämligen förståelsen av denna diktart och det sätt varpå den bemötts under alla dessa hårda år den haft att kämpa sig fram. Den är, vilket villigt medgives, till så väl sin yttring somväsensart vitt skild från den diktning som i motsats härtill måste kallas borgerlig. All litteratur, som inte kommit från akademiskt-borgerligt håll, har nämligen åsatts en härstamningsstämpel — men detta berättigar icke till ett ihjältigande av densamma, vilket faktiskt skett ända tills nu. Man har av denna ihjältigningstaktik kunnat utläsa varjehanda, men vad som tydligast kommit i dagen och detta i mer än ett hänseende, det är att vi äro allt annat än urbana i vårt sätt mot våra egna författare, men krypare inför utlandets, även då dessa äro nulliteter.

Har man inte gått till Amerika för att få en nypa friluftsliv och polarnatur av Jack London, fastän man har haft en vida härligare naturskildrare alldeles vid knuten i Hedenvind-Eriksson. Skulden ligger främst i profitbegäret hos bokförläggare, men även i stor utsträckning hos våra borgerliga litteraturkritici. Häråt är nu en gång intet att göra, så länge inte Nobelprisutdelarna förflyttas till ett annat land. Mycket skulle kunna vara annorlunda om de som ha hand om litteraturen i pressens spalter voro mera objektiva. Det finnes absolut endast ett undantag, d:r E. Hedén, som då och då framdragit en förmåga, som han trott kunna placeras under rubriken »proletärdiktare».

Den »exklusiva» arbetarpressen har i stället rynkat på näsan åt det förlag, som hjälpt till att räcka proletärförfattarna en hand. Och se blott hur kritiken avfärdade Hedenvinds »Järnets gåta». Det torde dock vara mera dryghet och oginhet än oförstånd då hr Z. Höglund skriver om Hedenvind: »att han har för lite tuktad stil och föga genomarbetad komposition» — men det hindrar icke, att tre à fyra borgerliga författare, ja rena arbetarefiender få flera spalter rosor. Detta visar bättre än allt annat, det befängda uti, att folk av gemen överklass, politiska lycksökare, skola syssla med något för dem så främmande som proletärdiktning. Detta är en sida av den proletära diktningen, som borde ordnas snarast.

Att den proletära diktningen på vers och prosa fått passa sig själv under dessa 35 år är lika förklarligt som det är sant. De vilka ägt köpkraften i samhället och suttit på samhällets högst avlönade stolar ha varit sådana som haft sin idé och tanke, ja känslovärld i borgerlighetens miljöer och därför alltid frågat efter den litteratur som de förstått. Annat är det med den kategori, som nu är på väg till makt. Den har, liksom vår socialdemokratiska regering, sina rötter i träleriets värld. Därför skall denna kategori med logisk nödvändighet söka den litteratur som rör sig i den miljö och den värld varur denna kategori utgått. Det är en utveckling som ingen kan jäva och hekatomber av siffror som bevis för dess riktighet kunna hämtas på våra arbetarbibliotek. Folket söker en Falkberget, Nexö, Hedenvind, Jack London o. s. v. Den proletära klassen är på väg till de bäst betalda stolarna i samhället. Ergo: en tid av rop efter proletärdiktare kommer. Och detta uppsving blir säkerligen mäktigt, det är miljoner av de proletära skikten som lärt sig älska litteratur, tack vare våra arbetarbibliotek. Vår svenska akademi skall även en gång på sina stolar få personer som från att ha trälat i den sotiga fabriken slitit sig upp i diktens värld och dessa skola väl icke i allt förneka sin klass och de känslor som dock inte helt kunna dödas. Hur långt vi ha till en sådan period är avhängigt många faktorer, men att den kommer, det är säkert.

Till sist skulle jag vilja säga, att detta ämne inte blott kräver utan vore värt en mindre trubbig penna än min, men tiden rider fort och lagrar damm över både personer och alster och därför har jag velat göra ett försök att skildra de personer, som skurit proletariatets runor i dikt som prosa, teckning som skulptur. Till de sist nämnda måste återkommas. Jag har aldrig inbillat mig, att i varje avseende kunna ge full rättvisa åt en och var, ej heller en i allo tillfredsställande lösning av ett så ur litterär som ur omdömessynpunkter vittomfattande problem och uppgift. Men det har synts mig rättvist, att alla dessa, som av kärlek till proletariatet och av ädel oegennytta, samtidigt som de kämpat sig själva fram ur eländet, försökt vara en hållpunkt i massan, erhålla någon upprättelse och erkänsla för sitt intresse och sin strävan. En avvägning i betygssättning har varit ytterst svår, kanske det svåraste för mig, enär jag saknar den litterära kapaciteten, Min personliga sympati för vissa diktare framträder kanske oftast i detta arbete, men det kommer därav, att jag sett mina diktare uteslutande genom proletär synvinkel. Om jag förlyft mig på arbetet i fråga, skulle detta väl närmast vara i fråga om avvägningen mellan ämnesvalet och härstamningen för författaren, men för mig har det senare varit avgörande. Jag menar, att detta spelar den största rollen då det gäller hans förståelse och levandegörelse av det som verkligen är äkta och proletäriskt eller låt oss säga typiskt för den klass, vars liv diktaren skildrar. De gångna 35 årens litteratur bevisar just detta. Det kommer därför säkert att bli korrigeringar, men jag trodde inte att ämnet var så vittomfattande då jag satte mig ned för att behandla det på allvar.

Det är många gamla ansikten och typer jag åter mött; jag har fått bekräftelse på, att intet elände varit så djupt att ej poesiens blå blommor där kunnat spira, ingen nöd så nedtryckande att ej en mänsklig själ kunnat revoltera. Varje gren i det blekblå armodets ghetto har fått sin sångare eller diktare, som format till fullödig dikt och konst de förtvivlans skri som slitit proletärernas bröst. Vi ha diktare om grändernas bottenlösa elände och smuts, om trångboddhet och den förtvivlade kampen för dagens bröd, som knappast ens räckt för stunden. Mången av dessa diktare har i en rörande idealitet stannat kvar hos sina bröder i grändernas smuts och fått gå döden till mötes i detta elände.

De ha fått gå ouppmärksammade och ohulpna genom livet och dock ha de varit värdefulla om ock oslipade stenar. Sant, att deras diktningsområde varit begränsat till nöden och kampen, men likväl borde de rönt ett bättre öde: vissa ha blivit hulpna, men på ett sätt, som skulle de till döddagar gå med böjt huvud i tacksamhet. Det är inför detta faktum, som många av försynt stolthet avböjt, för att slippa denna tunga tacksamhets skuld. Vi som äro av samma blod som alla dessa böra i den mån det är oss möjligt resa ärestoder för deras gjorda gärningar, så långt vår kraft räcker — det finnes likväl hundrade som ändå inte vi kunna nå. Och just i vår tid ha vi större skäl därtill, allrahelst nu då den proletära rörelsen blivit en samhällsmakt. Nu, då diktarnulliteter, som varit parasiter och som våra motståndare nu smickra, äta in sig i de organ, som både av tradition och plikt borde omhulda proletariatets egna diktare i stället för nulliteterna Dan, Ullman, Külenstjärna m. fl. På underliga vägar utträngas diktare med proletäriskt blod; de få krepera av svält.

Det synes mig av mer än en anledning vara behövligt erinra dem i vår proletära press, som tillåtit sig denna flagranta handling, om stroferna hos proletärskalden E. J. Lundqvist i dennes Härjarsånger, varöver ligger något av det innerligaste och i verklig mening stort tänkta, då han i sin hyllning till den proletära rörelsens banbrytare och föregångsmän säger:

Så låt oss minnas de män som gått
förut och med möda och offer sått
de tankar som blivit säker grund
för det vi bygga kring jordens rund.
Jag är så fattig, jag kan ej giva
det stora, det starka jag ville.
Men kunde med rödaste blod jag skriva
de ädlas minne — jag ville!

DET MISSHANDLADE STRINDBERGSMINNET.

För Röda Fanor av OSCAR HEDBERG, Köpenhamn.

Sjuttiotalets litteratur var den opersonliga, som blivit skola, ett system som icke fick lov till att gå utom gränsen för det »passande».

Prosan var den bundna hyllningen till förskruvat erotiskt ideal och ett förhärligande av det »bästa av alla samhällssystem». Poesin var lek med ord, som fick variera endast mellan två ting: naturen, d. v. s. en skog med en sjö i eller en trädgård med lite blommor och ett par päronträd, samt en lögnaktig framställning av förhållandet mellan man och kvinna.

Det fick icke finnas tendens; formen skulle vara »städad», så man icke skulle behöva låsa in boken för barnen när man gick på krogen och diskuterade bondefrågan eller den sista teatersuccén: »Inte en smula svartsjuk» eller »Flickor i pension» och annat i samma riktning; och man hade endast lov att använda en del av orden i språket, ty det fanns goda och dåliga ord.

När man läste en bok, skulle man inte skymta en personlighet; det skulle vara objektivt, utan tillstymmelse till att det var en mänsklig hand som format de mer eller mindre fina fraserna.

Därför var dåtidens litteratur ett konventionellt idisslande av gammalt foder. Den var opersonlig och talanglös.

Så kommo åttiotalets män, representerade av en Geijerstam, en Ola Hansson och både först och sist August Strindberg.

De voro män som sågo och som hade lärt av tidens utveckling, av genombrottet uti världen, i Frankrike, där Flaubert och Zola och andra hade grundlagt den naturalistiska romanen.

Dessa åttiotalsmän sågo snart skavankerna i det lilla högfärdiga men efterblivna landet. De gingo till storms emot det gamla, de revo ner allt som de funno hindrande och gagnlöst för det nya som måste och skulle komma.

De ville icke skriva vackert när det fanns så mycket fult och dåligt som fullständigt kvävde det lilla goda som eventuellt kunde finnas.

Geijerstam neutraliserade sig efter hand, men svek aldrig sig själv eller sitt ungdomsideal, Ola Hansson drog till utlandet efter en bitter kamp för brödet, vilket man icke gav här hemma till en sådan som icke ville erkänna det vackra och goda i den punchskrålande nationen. Strindberg rasade hela sitt liv emot dumheten och lögnen.

»Röda rummet» är det nittonde århundradets epos; den slog och gisslade obarmhärtigt det opersonliga dyrkandet av ett maskstunget system och den avklädde hela skaran av kujonerna i konst, litteratur och press.

»Röda rummet» satte liv i sinnena; den väckte de sovande, som satte sig till försvar genom att förskansa sig bakom »hävdvunnet skick».

Man tog icke upp kampen med kättaren; det gör man aldrig, det är ju detsamma som att erkänna stridens realitet, och man vågade väl heller icke. Men man förföljde honom i smyg, bojkottade honom, sökte svälta honom till reson; men av allt detta hjälpte intet. Det hade en motsatt verkan.

Det gav de som suttit i det tysta och tänkt detsamma som den store hädaren, men som aldrig vågat beträda arenan, mod till att blanda sig i striden.

Anfallet mot det gamla blev allt mera hänsynslöst, försvaret mattades av — och så fann man på något nytt.

Man skulle köpa de hädiska; man började erkänna talangen hos en Strindberg med flera. Ja, Strindberg kunde ju verkligen skriva — bara han ville vara så snäll och inte röra vid de heliga idealen, som voro oumbärliga i all kultur.

En del gingo i fällan; den store kämpen Strindberg tycktes slå sig till ro — tills han en dag vaknade och på nytt såg hyckleriet, som nu var i färd med att slå sina armar om honom.

Han rasade ånyo i »Det nya riket». Ny skandal. Nu var han den otacksamme, som lönade gott med ont. Han var oförbätterlig. Inte sant? Vad är det annat än en ond smaklös personlighet som kan prestera något sådant som »Röda rummet» och »Det nya riket» och »Giftas»?

Han hade ju icke respekt för något, varken för familj, samhälle eller religion. Slå ned honom! Stena honom!

Och hädaren gick i landsflykt, försjönk i metafysiska betraktelser, sysslade med kemi och botanik, visserligen även i detta rabulisten, men inom en snävare krets. Men vad blev det av dem som varit med i kampen? Förde de striden vidare? Geijerstam blev amatörpsykolog, Heidenstam, som hade gått i personlig skola hos Strindberg, blev renässansman, karolin och slutligen konservativ filosof, då och då blandad med lite radikalism, en märkvärdig företeelse! som de sista av Strindbergs år kastade sig över sin ungdoms vän och kallade honom plebej, paria o. d. Levertin blev alltmera kall, och hade väl aldrig varit riktigt varm beundrare av Strindberg. Varburg var »neutral» motståndare, men liksom alla litteraturkarvare Strindbergs vän en gång emellan, när han behövde det; till slut blev han professor, och så var han färdig.

Det kom till en del nya män, som varken ville vara det ena eller det andra, utan bara författare, som ville göra som det passade dem; och det passade dem bäst att göra litterära uppehåll i alkover och sängkammare. Livet utanför dessa intresserade dem icke.

De satte inga spår i litteraturen förutom de, att de lockade några andra till att göra det samma, men de räknas som stora män ändå — för nu skulle man vara personligheter, större eller mindre — helst det förra — men alltid det senare. Dessa som skulle bygga där barikadmännen hade röjt plats — de som revo för att »få luft och ljus» — dessa arvtagare till det stora nybyggnadsarbetet, blevo självbeundrare, som sutto hemma vid sitt skrivbord eller på krogen och funderade över fri kärlek och naturligt levnadssätt. De startade samfundet för inbördes beundran, vars första uppgift blev att hindra den landsflyktige Strindberg att få plats i sitt lands litteratur.

Fröding gick sin väg, ensam och olycklig, led av tidens ondska och sitt ursprungs förbannelse. Han öppnade vägen för den nya poesin, han införde frihet i den bundna formen, men han hade icke kraft till att bevara sin personlighet; sjukdomen slog sina klor i honom — och hans sång förstummades.

Geijerstam gick ur tiden, Fröding nådde slutet på sina lidanden och Strindberg satt ensam uppe i det blå tornet och kämpade mot kräftsjukan, vilken slutligen fällde honom, men först efter att han fått »svenska folkets nobelpris» och varit omstrålad av arbetarnas, den nya klassens eldröda facklor.

Efter hand hade det vuxit upp en del småskalder, som skrevo om en folkkär kungs svaghet emot en rebellisk vasallstat, om en doktor Glas' förvillelser eller om hysteriska kvinnor och bedragna män.

Samtidigt ökades svärmen av kritiska män som »bökade» om i litteraturen och gjorde allt för att göra diktare och poeter till perversa personer med brottsliga instinkter, och som höllo på att riva varandra ihjäl i helig iver efter att kunna höja Strindberg och Fröding till skyarna och själva knäfallande rota om i deras kvarlåtenskaper.

Nu karvar man i minnet av det olyckliga snillet Strindberg; de flesta göra det i vördnad och pietet, men sådana finnas också som leva högt på att misshandla och smutskasta det. Sålunda kan man för ett trettiotal kronor köpa två band koncentrerade försök på att göra Strindberg till uteslutande en småaktig, hämdgirig och halvfnoskig individ.

Leverantören heter Nils Erdman och lär vara professionell litteraturkarvare. Andra gå till ytterligheter i motsatt riktning.

Många äro nu dessa avgudadyrkare, yngre och äldre.

Men finnes det bland de senare en enda, som medan Strindberg ännu var i livet, gjort något för att han skulle vinna förståelse, och vågade en enda av dem på fullt allvar föreslå honom till nobelpriset, som man med kallt hån mot den gamle olycklige diktaren, gav till en författarinna, visserligen lite talangfull och framför allt läst, men aldrig fått eller kommer att få någon betydelse för andra än »Nils Holgersson» med konsorter på resa till Jerusalem, tur och retur? Nej! Men nu kommer Strindberg och Fröding ut i samlade skrifter med kommentarer, anmärkningar och rättelser av tryckfel i ny och nedan. Arvingar och förläggare förtjäna guld; och både Strindberg och Fröding kämpade hela sitt liv mot fattigdomen.

De gjorde det därför att de voro personligheter — och stora.

De små sitta i länstolar vid rikt ornamenterade skrivbord och karvar, karvar...

Dygden skall belönas, och blir det.

Talangen, snillet, personligheten, föregångsmännen berömmas också.

Visserligen... Men först efter slutad kamp, när döden har sagt sitt ord.

Och så karvar man, faller på knä, dyrkar — och delar i gott samförstånd rovet.

Den stora franska medelklassrevolutionens terror och diktatur.

Exemplifierat med några data i kronologisk följd samt som ett apropå till den ryska novemberrevolutionen.

***

1792, den 26 aug. — Revolutionslag (Lois revolutionnaire), på justitieministern Dantons förslag, med befallning av visitation i alla hus och dödsstraff för dem vilka befinnas »misstänkta» eller vilja undandra sig detta slags hemgång.

— den 2—6 sept. — Fångarna mördas, till ett antal av några tusende.

— den 9 sept. — En »expedition populaire» av Parisklubbens jakobiner mördar fångarna i Versailles.

— den 21 sept. — Den enda, odelbara, ärofulla franska republiken proklameras på förslag av Collot d'Herbois.

— den 22 sept. — Fredsdomstolarna upplösas såsom »gangrenés de Royalisme» (konungskhetens frätande onda).

1793, den 10 febr. — Inrättning av le Tribunal-criminel-extraordinaire (den extraordinarie revolutionära brottdomstolen), ägande att döma alla förbrytelser mot republiken, på förslag av Cambacérez och Danton. Jämte Välfärdsutskottet den förfärligaste domstol, som dömer över »blickar, ord, snyftningar, outtryckta tankar, oftast på diktade angivelser utan rättegångsordning, vittnen och förhör och har ej annat straff än döden.

— den 25 mars. — I sammanhang med revolutionstribunalet inrättas »Välfärdsutskottet», för att ha inseende över exekutionsmakten. Medlemmarna äro Robespierre, Danton, Saint Just, Couthon, Cambacérez, Barrère o. s. v. Sessionerna hållas utan protokoll och hemliga. Robespierre är nära från första stund diktator.

— den 29 mars. — En lag förordnar att genom anslag på husen skall angivas vilka som där dväljas, på det man må kunna upptäcka och angiva alla misstänkta för kontrarevolution.

— den 13 april. — Marat anklagas av girondisterna men frikännes och bäres, lagerkrönt, under jubel kring nationalkonventets sal.

— den 30 maj. — 1,300 personer, misstänkta för incivisme (omedborgerlighet), varibland Brissot, Vergniaud m. fl. kastas i fängelse.

— den 24 juni. Konstitutionen de l'an 1:r (1:a årets konstitution) dekreteras.

— den 1 aug. — Revolutionslag som anbefaller förstörandet av kungagravarna.

— Revolutionslag, varigenom republiken förklaras innehavare av all egendom som tillhört dem, vilka dömas vara utom lagen.

— den 5 aug. — Välfärdsutskottet sänder les colonnes infernales (jakobiner, stråtrövare och galerslavar) under Santerre's och Rossignols befäl till Vendée att utrota alla kontrarevolutionärer.

— den 8 aug. — En revolutionslag förklarar alla akademier, vetenskapliga och lärda sällskaper upplösta. Den store kemisten Lavoisier avrättades kort därefter jämte flere lärde. Då någon begärde nåd för Lavoisier, svarade Coffinhal, nationalkonventets president: Republiken har icke behov av lärde och kemister.

— den 5 sept. — Nationalkonventet sänder till provinserna armékårer av »rena jakobiner», försedda med artilleri och giljotiner. Dessa härar kallas armées revolutionnaires ambulantes».

— den 16 sept. — Revolutionslag om inrättande av särskilda fängelser till revolutionstribunalets disposition. — Fängelsernas antal i Paris var under »gamla regimen» 5, under den nya ordningen räknas inom kort 32, vilka kallas »Vestibules de la Mort (dödens förstugor).

— den 17 sept. — En fullständig revolutionslag för de misstänkta kungöres. »Misstänkta» äro bland andra de vilka ej ständigt ådagalagt deras tillgivenhet för revolutionen. Denna lag medför häktandet av mer än 300,000 individer i Frankrike.

— den 30 sept. — 41 deputerade av gironden, varibland Condorcet, Vergniaud, anklagas såsom traitres à la partrie (fosterlandets förrädare). 21 andra, varibland Pethion, fogas till dessas antal. Ännu 74 deputerade, som misstänkas ej vara »rena jakobiner, kastas i fängelse.

— den 5 okt. — Den kristna tideräkningen avskaffas.

— den 7 okt. — Revolutionslag som förordnar att den kristna religionen skall ersättas av »Förnuftets religion». Ceremonier och dekorationer äro uppgjorda av den store målaren David, Robespierres och Marats vän. Kyrkan Notre Dame helgas åt förnuftets gudstjänst. Akademisten La Harpe står på altaret med jakobinermössan i hand, bannlysande Jesus och utmanande honom att låta visa sin makt. En revolutionskommitté skall uppgöra förslag till en förnuftig och civil kult.

Flera av revolutionsledarna samlade genom plundringar och därmed förenade mord en ofantlig förmögenhet. När Danton, justitieministern, släpades av Robespierres parti för revolutionstribunalen, där han anklagades att ha konspirerat till monarkins återställande, fordrades av honom även redogörelse för hans plundringar, varpå han svarade att »i revolutioner låta summorna blott beräkna sig i massa».

Giljotinen kallades republikens skyddspatron, la Patronne de la Republique. Var man god konstitutionell 1791, så blev man 1792 halshuggen av girondisterna; var man god girondist, blev man halshuggen av les Cordeliers; var man god »Cordelier», blev man halshuggen av jakobinerna; var man god jakobin, blev man halshuggen av »les Thermidoriens»; höll man med Lafayette, så skickades man av Brissot till giljotinen; höll man med Brissot, skickades man av Danton till giljotinen; höll man med Danton, skickades man av Robespierre till giljotinen; höll man med Robespierre, skickades man av Tallien till giljotinen o. s. v.; och om man slutligen undslapp allt detta, så kunde man »tagas för en annan», vilket mycket brukades och alldeles oskyldig undergå samma öde. »Om du mördar i dag, skall du inte mörda i morgon», voro Collot d'Herbois' tröstesamma ord vid ett dylikt misstag.

Enligt »lagen för de misstänkta» voro självfallet den borgerliga börds- och penningaristokratin samt köpmansvärlden misstänkta för kontrarevolution, men även de lärdes och prästernas aristokrati samt de som kommo under den mer obestämda kategorin »alla» som ej visade nog respekt för revolutionens blodsdåd, som sålunda gjorde sig misstänkta för rojalistiska och antirevolutionära tänkesätt, som »misstänktes för att vara misstänkta».

Alla revolutionens verksammaste drivfjädrar föllo under den giljotin de själva uppbyggt: Robespierre, Danton, Barrère, Camille-Desmoulins, Saint-Just, Brissot, Hebert o. s. v. Mirabeau dog i tid att undslippa giljotinen, sedan han sålt sig åt hovet. Lafayette, La Harpe och Carnot räddade sig med flykten från bilan, Condorcet tog in gift. Marat blev mördad.

David, som gick upp i Välfärdsutskottet, blev sedan Napoleons hovmålare, undskyllande sig med att allt han hade varit med om under revolutionen hade varit »illusioner». Carnot blev sedan greve och minister under Napoleon, Sieyes, president i direktorium och provisorisk konsul, säljande republiken åt Napoleon; Cambacérez blev Napoleons minister och hertig av Parma; Fouché desslikes Napoleons minister och hertig av Otanto.

Sieyes, Barras, Cambacérez, Fouché, Carnot, David m. fl. dö dock sedan i landsflykt.

ANCHER: *PÅ KYRKOGÅRDEN.*

S. A. C:s PRINCIPFÖRKLARING.

Antagen på kongressen i Stockholm 27 aug.—3 sept. 1922.

1. Det nuvarande samhället vilar ekonomiskt på den privata äganderätten och politiskt på staten och dess maktinstitutioner.

2. Detta tillstånd skapar en intressemotsättning mellan de ekonomiskt privilegierade och härskande klasserna och de arbetande och behärskade massorna; på grund av det kapitalistiska besittandet av produktionsmedlen bli de egendomslösa massorna tvingade att som lönearbetare sälja sin arbetskraft och bli härvid berövade en väsentlig del av frukterna av sitt arbete medan de politiskt bli undertryckta av staten, som är ett instrument till herravälde i händerna på de besittande. Härigenom skapas hos dessa massor en vilja till upphävandet av den ekonomiska utsugningen och det politiska förtrycket, medan å andra sidan de besittande sträva att upprätthålla sina privilegier och sin maktställning; ur denna intressemotsättning framspringer klasskampen.

3. Denna klasskamp måste fortgå tills de arbetande massorna störtat kapitalismen och de statliga maktorganen, avskaffat den privata äganderätten till produktionsmedlen avskaffat löneslaveriet och arbetsköparevältet, upphävt varje slag av ekonomisk utsugning och politiskt eller moraliskt förtryck och därmed avskaffat allt klassherravälde.

4. Syndikalismen förbereder och fullföljer den sociala revolutionen genom klasskampen, med en strängt realistiskt-konstruktiv syn på uppbyggandet av det nya samhället och vänder sig därför till alla handens och hjärnans arbetare för att förmå dem att samorganisera sig i sin sociala egenskap av producenter på sätt som förestavas av deras uppgift att genom denna organisation utarbeta de nya formerna för samhället, varvid socialiseringen — arbetarnas övertagande av produktion och distribution — är den i organisatoriskt och tekniskt hänsende ojämförligt svåraste och viktigaste och därför grundläggande uppgiften varpå samhällets omdaning i övrigt står i beroende.

5. Då den första betingelsen för allt mänskligt liv och all samhällelig och kulturell utveckling är tillfredställandet av de materiella behoven måste de arbetande massorna i första hand inrikta sina strävanden och sin kamp på uppbyggandet redan nu av en ny produktions- och fördelningsorganism genom vilken de kunna övertaga produktion och distribution, en organism som kan undantränga, övervinna och ersätta kapitalismens organ och organisera arbetet i alla samhällsmedlemmars gemensamma intresse.

För detta ändamål bilda samtliga arbetare i varje företag en driftsektion. Samtliga driftsektioner inom samma produktiva eller merkantila verksamhet och på samma plats utgöra ett syndikat i den lokala samorganisationen, vilken ifråga om allmänna och gemensamma intressen bildar organisationsenheten i centralorganisationen. För befordrande av resp. industrigruppers produktiva eller merkantila verksamhet och speciella intressen bildas federationer, som vila på syndikaten och ingå som led genom respektive näringsgrenars departement i centralorganisationen. Denna organism skola arbetarna utveckla med hänsyn till alla livsfunktioner i samhällslivet och till duglighet att träda i statens och de borgerliga institutionernas ställe.

6. Kampen blir således i första hand en ekonomisk kamp, som måste föras genom direkt aktion av arbetarnas ekonomiska organisationer mot kapitalismen för erövrandet av arbetsplatsen, samtidigt som

de arbetande massorna genom dessa organisationer höja sin ekonomiska, intellektuella och moraliska ställning genom att tillkämpa sig en allt högre levnadsstandard och frigöra sig från arbetsköparnas ekonomiska envälde på arbetsplatsen.

7. Då arbetarna endast kunna nå sin verkliga och nödvändiga styrka genom att organisera sig i egenskap av producenter, så följer därav att den syndikalistiska rörelsen av såväl taktiska som principiella skäl icke deltager i den politiskt- parlamentariska verksamheten utan fullföljer kampen och sitt konstruktiva organisationsarbete oberoende av såväl de politiska partierna som trosläror, rasskillnader och nationaliteter.

I konsekvens härmed äga medlemmarna i en syndikalistisk organisation full frihet att utanför organisationen deltaga i de former för kampen, som oberoende av syndikalismens överensstämma med deras filosofiska och partipolitiska uppfattningar. Sverges Arbetares Centralorganisation är en sådan partipolitiskt neutral organisation, som strävar efter att samla alla lönearbetare till omdaning av samhället. Den hyser vidare den uppfattningen, att de politiska partierna eller den lagstiftande makten icke äro i stånd att genomföra samhällets socialistiska nyorganisering varken genom politisk demokrati eller genom partidiktatur eller på annat sätt, men att denna uppgift som en i första hand ekonomisk uppgift måste genomföras av de arbetande massornas ekonomiska organisationer.

8. Centralicering av bestämmanderätten skapar förtryckta och förtryckare, som dödar det självständiga initiativet och egna tänkandet och förhindrar skapandet av självstyrelse och självansvar bland arbetarna samt gör dem till samma behärskade element som de äro i det borgerliga samhället. Arbetarnas frigörelse är helt beroende av deras egen förmåga att med hjälp av nya samhällsformer decentralisera bestämmanderätten över produktionsmedlen och samhällets förvaltning. Syndikalismen är därför motståndare till maktcentralisationens princip och överlåter åt varje organisationsenhet att bestämma över sig själv i egna angelägenheter, vilket icke innebär, att de enskilda organisationsenheterna ha rätt att separera från eller fatta beslut, som stå i strid med överenskommelser, som gemensamt träffats mellan de sammanslutna organisationsenheterna

Då den ena människan icke har någon naturligt myndighet att diktera över den andra och då styrkan i sig själv icke är rätt, så återstår endast de frivilligt ingångna överenskommelserna som grundval för människornas naturliga samlevnad och sociala samverkan. Ur detta faktum härledes den federativa organisationsformen, som fått sitt teoretiska uttryck i syndikalismens idé.

9. Syndikalismen förkastar alla godtyckligt dragna statliga och nationella gränser och ser i nationalismen endast en kvarleva från gångna tiders ekonomiska förhållanden, vilka utnyttjas i de besittande klassernas intressen. Den kräver varje folkgrupps rätt att få reglera sina sociala konstituella, kommersiella och alla andra angelägenheter i samförstånd med alla andra motsvarande grupper. Syndikalismen bekämpar därför militarismen i varje form och betraktar den antimilitaristiska propagandan som en av sina viktigaste kulturuppgifter i kampen mot det bestående systemet och verkar för arbetarnas organiserade bojkott mot framställning av krigsredskap och generalstrejk mot krig.

10. Samtidigt som arbetarna under sin kamp göra sina organisationer mäktiga att störta kapitalismen måste de själva skaffa sig förmågan att tekniskt och moraliskt bära upp den nya ordningen. Genom att förmå arbetarna att ständigt arbeta på att frigöra sig från varje ledning, över vilken de inte ha direkt inflytande, ställer syndikalismen denna förmåga hos arbetarna i utsikt som resultat av deras egen självverksamhet, vilken tar sig uttryck i alla former av direkt aktion.

Arbetareklassen blir i stånd att övervinna kapitalismens regim endast genom den hårdaste kamp och med den direkta aktionens yttersta maktmedel vars former delvis dikteras av kapitalistklassens motstånd och den allmänna situationen. Syndikalismen erkänner däremot att de arbetande massorna i segerns stund måste diktera de hittills besittande och härskande klasserna sin vilja att göra slut på dessa klassers privilegier och överflytta de sociala livsfunktionernas förvaltning i händerna på det arbetande folket.

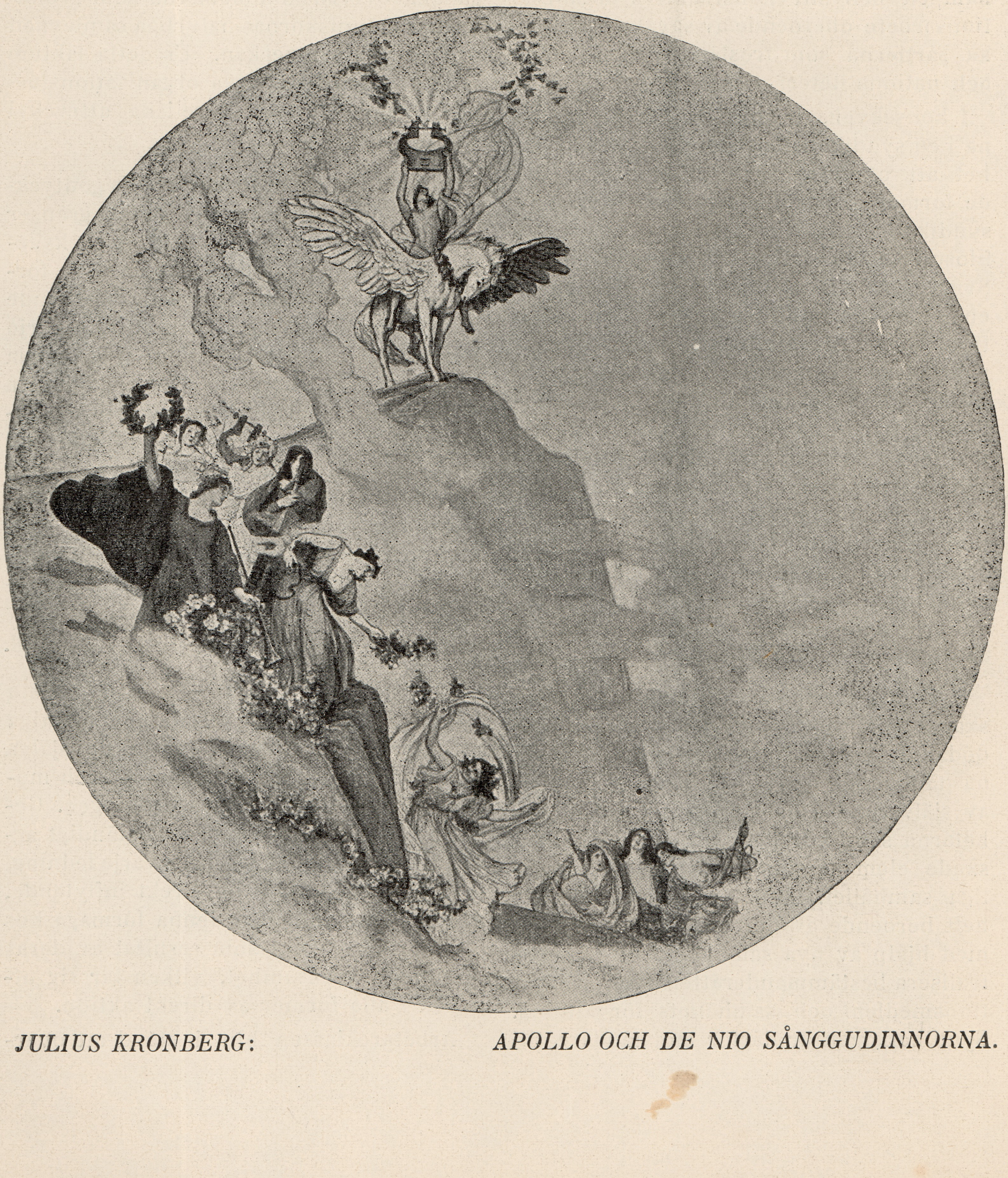

JULIUS KRONBERG: APOLLO OCH DE NIO SÅNGGUDINNORNA.

Röda Fanor
kan rekvireras från expeditionen
Ölandsgatan 48, Stockholm.

Postprenumeration:
Helt år 7,50. Tre kvartal 6,—.
Halvt år 4,25. Kvartal 2,25.
Kommissionärer antagas!

STOCKHOLM 1922. FÖRENINGSTRYCKERIET